

POJEZIERZE
ŁĘCZYŃSKO-WŁODAWSKIE
Informator turystyczny

Twój pomysł, europejskie pieniądze

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
LUBELSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

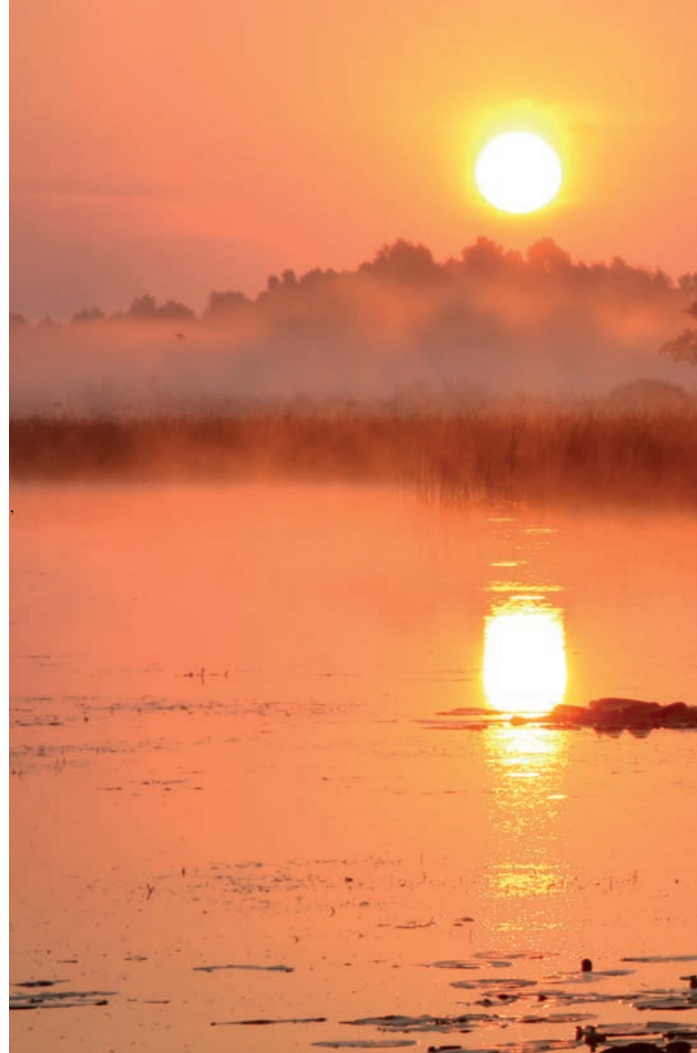

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007–2013

POJEZIERZE ŁĘCZYŃSKO-WŁODAWSKIE

Pojezierze, to jeden z najatrakcyjniejszych regionów wypoczynkowo-rekreacyjnych na Lubelszczyźnie. Znajduje się w centralnej części województwa lubelskiego na Polesiu Lubelskim, na pograniczu Polski, Białorusi i Ukrainy. Do największych miast regionu należą Łęczna i Włodawa, oddalone od siebie o ok. 60 km. Ta położona pomiędzy Wieprzem i Bugiem kraina urzeka swoją kameralnością, naturalnością oraz licznymi atrakcjami. Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie to wyjątkowe miejsce dla wyjątkowych ludzi, poszukujących nie tylko pięknych krajobrazów i ciekawych miejsc, których jest tu pod dostatkiem, ale również pozytywnego klimatu do pełnej regeneracji i nieśpiesznego smakowania życia w gronie rodziny lub przyjaciół: ciszy, spokoju, poczucia swobody i prywatności. Już dziś zarezerwuj miejsca i poczuć niezwykłą atmosferę oraz czar Kameralnego Pojezierza, które zostało objęte międzynarodowym programem UNESCO-MaB (Man and Biosphere – Człowiek i Biosfera) i wchodzi w skład **Transgranicznego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie”**.

Jeziro Krasne
Fot. L. Mokijewski,
www.mokijewski.com

Muzeum w Sobiborze.
Fot. Don Brando Sp. z o.o.

Synagoga we Włodawie.
Fot. arch. Muzeum Pojezierza
Łęczyńsko – Włodawskiego we
Włodawie

Skansen w Holi.
Fot. B. Cieślińska

Rzeka Bug. Fot. M. Koziół

TOP 10 POJEZIERZA – MUSISZ TO ZOBACZYĆ !!!

1. **URUSZULIN** – Poleski Park Narodowy – Muzeum, ścieżki przyrodnicze, str. 4
2. **WŁODAWA** – Zespół Synagogałny – Muzeum Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego, cerkiew, kościół str. 11
3. **SOBIBÓR** – Muzeum Byłego Obozu Zagłady w Sobiborze str. 21
4. **ŁĘCZNA** – Stare Miasto z trzema rynkami, kościół na szlaku renesansu lubelskiego, synagoga str. 10
5. **SOSNOWICA** – Pozostałości zespołu rezydencyjnego Sosnowskich, kościół, cerkiew str. 12, 17
6. **ZAWIEPRZYCE** – Zespół pałacowo-parkowy z ruinami zamku na szlaku Jana III Sobieskiego str. 16
7. **HOLA** – Skansen – Muzeum Kultury Materialnej Chełmszczyzny i Podlasia, cerkiew str. 12, 14
8. **WÓLKA BIELECKA** – Park historyczny „Słowiański Gród” str. 16
9. **JEZIORA WRAŻEŃ** – Białe, Piaseczno, Łukcze, Krasne, Rogóźno, Zagłębocze, Bialskie, Gumienek, Rotcze, Sumin, Wytyckie, Glinki, Święte str. 22
10. **RZĘKI BUG I WIEPRZ** – Splywy kajakowe str. 25

.....

Dlaczego Pojezierze:

- jeden z największych w kraju kompleksów bagien, które wraz z płytkimi, dzikimi jeziorami i karłowatymi lasami tworzą krajobraz przypominający tundrę i lasotundrę
  - ponad sześćdziesiąt malowniczych jezior położonych pomiędzy dwiema dzikimi rzekami: Wieprzem i Bugiem
  - burzliwa historia i wielokulturowe dziedzictwo pogranicza, które przez wieki zamieszkiwali przedstawiciele wielu narodów i religii
  - największe w kraju nasłonecznienie sprzyjające uprawianiu aktywnej turystyki wodnej, konnej, pieszej i rowerowej
  - tradycje kulinarne „kresów wschodnich”
- .....

POLESKIE JEZIORA, BAGNA I MOCZARY- SKARB UNESCO

Poleskie krajobrazy.
Fot. A. Różycki

Polesie to największa w Europie kraina jezior, bagien i moczarów. **Transgraniczny Rezerwat Biosfery „Polesie Zachodnie”**, obejmuje patronatem UNESCO najcenniejsze obszary Polesia chronione na terenie Polski, Ukrainy i Białorusi. Po stronie polskiej w skład rezerwatu wchodzi m.in. całe Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie, którego bogactwem są 64 jeziora, malowniczo położone wśród lasów parczewskich, włodawskich i sobiborskich oraz dwie piękne rzeki – Wieprz i Bug. Część jezior wykorzystywana jest turystycznie, część dzika i niedostępna, otoczona bagnami stanowi raj dla ptactwa wodnego, m.in. bardzo rzadkiej wodniczki, a także wielu chronionych gatunków roślin i zwierząt. Osobliwością wśród gadów jest tutaj żółw błotny. Jego populacja występująca na Pojezierzu jest najliczniejszą w Polsce i jedną z największych w Europie. Często można tu spotkać króla bagien – łosia, a także aż osiem gatunków roślin owadożernych, m.in. trzy gatunki rosiczek i bardzo rzadką aldrowandę pęcherzykowatą.

OBSZARY CHRONIONE

TRANSGRANICZNY REZERWAT BIOSFERY „POLESIE ZACHODNIE” (POW. OK. 140.000 HA)

Został utworzony w 2012 r. Położony jest na terenie Polski, Ukrainy i Białorusi. Jest to drugi w Europie, a trzeci na świecie trójstronny Transgraniczny Rezerwat Biosfery. W jego skład weszły: Rezerwat Biosfery „Nadbużańskie Polesie” (Białoruś), „Szacki Rezerwat Biosfery” (Ukraina), Rezerwat Biosfery „Polesie Zachodnie” (Polska). Obejmuje jedyny w Europie obszar pojezierny, który nie został objęty ostatnim zlodowaczeniem. Znajduje się w strefie styku lasów liściastych strefy umiarkowanej i borealnych lasów iglastych. Wiele gatunków roślin, zwierząt i grzybów występuje tu na granicy zasięgu geograficznego. W Polsce rezerwat obejmuje niemal cały obszar Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego i terenów przyległych (fragmenty Równiny Parczewskiej, Garbu Włodawskiego i Pagórów Chełmskich), w tym obszary chronione: Poleski Park Narodowy, Poleski Park Krajobrazowy, Sobiborski Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy „Pojezierze Łęczyńskie” oraz fragment Chełmskiego Parku Krajobrazowego. Międzynarodowa Sieć Rezerwatów Biosfery jest tworzona pod auspicjami ONZ do spraw Oświaty, Nauki i Kultury UNESCO w ramach programu „Człowiek i Biosfera” („Man and Biosphere” – MAB). Rezerваты biosfery, choć działają w obrębie światowej sieci, nie są obszarami chronionymi w tradycyjnym rozumieniu ochrony przyrody. Określa się je czasem jako „laboratoria”, w których wypracowuje się modele optymalnego zarządzania przyrodą i rozwojem aktywności lokalnych mieszkańców.

POLESKI PARK NARODOWY (POW. 9764 HA)

Został utworzony w 1990 r. Jest jednym z trzech parków narodowych w Polsce (obok Biebrzańskiego i Narwiańskiego), które powstały w celu ochrony ekosystemów wodno-torfowiskowych. Jako obszar wodno-błotny mający znaczenie międzynarodowe, szczególnie jako siedlisko ptactwa wodnego został objęty ochroną w ramach konwencji RAMSAR. Małych i dużych odkrywców tajemnic natury z pewnością zacieka wi wizyta w parkowym muzeum oraz spacer po biegnących wśród lasów i niedostępnych bagien ścieżkach przyrodniczych, gdzie z bezpiecznych kładek i wież widokowych można podziwiać wiele gatunków ptaków, m.in. widniejącego w herbie parku żurawia, czaple, gęsi i różne gatunki kaczek. Najciekawsze miejsca w Poleskim Parku Narodowym zostały udostępnione w postaci 7 ścieżek przyrodniczych. Wejście na ścieżki wymaga zakupu biletów w ośrodkach Parku. Ścieżki dydaktyczne Parku to: „Spławy” – ok. 7,5 km, początek w Starym Załuczu; „Dąb Dominik” – ok. 3,5 km, Kolonia Łomnica; „Perehod” – ok. 5 km, Pieszowola; „Obóz Powstańczy” – ok. 4 km, Lipniak; „Żółwik” – ok. 0,5 km, Stare Załucze; „Tropem Przyrody” – 0,2 km, ODA PPN Urszulin; ścieżka rowerowa: „Mietułka” – ok. 21 km, Wytyczno.

Ośrodek Dydaktyczno-Administracyjny w Urszulinie

W budynku mieści się punkt informacji turystycznej z pamiatkami i wypożyczalnia rowerów. Tu znajduje się także dyrekcja Parku, biblioteka i sala projekcyjna oraz „Ośrodek Ochrony Żółwia Błotnego”, w którym w okresie od września do maja mieszkają małe żółwie. W ogrodzie dydaktycznym z bliska można obejrzeć rośliny charakterystyczne dla przyrody Parku i zapoznać się ze ścieżką edukacyjną „Tropem Przyrody”. Za budynkiem dyrekcji znajduje się budynek, gdzie mieści się sala edukacyjna i duża sala projekcyjno-wystawowa. Tu prowadzone są przez pracowników parku zajęcia edukacyjne.

Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny w Starym Załuczu

W parkowym muzeum można zapoznać się z geografią, historią, etnografią i przyrodą Polesia. Obok znajduje się przeznaczona dla najmłodszych gości parku ścieżka „Żółwik”, wiata z miejscem na ognisko oraz edukacyjny plac zabaw dla dzieci, a w pobliżu ścieżka przyrodnicza „Spławy”.

POLESKI PARK KRAJOBRAZOWY (POW. 5113 HA)

Mozaika pól, łąk, torfowisk, wód i lasów – to obraz Poleskiego Parku Krajobrazowego utworzonego w 1983 r. Park tworzą 4 enklawy rozmieszczone wokół Poleskiego Parku Narodowego. Dziewicza natura oraz kompleks stawów bruskich jest ostoją ptaków i miejscem bytowania wielu zwierząt. Jezioro Wytyckie jest jednym z najciekawszych terenów Poleskiego Parku Krajobrazowego. To ostoja ptaków takich jak: czapla biała i purpurowa, bielik. Z pewnością odnajdzie się tu każdy miłośnik natury, spokoju i kameralności.

SOBIBORSKI PARK KRAJOBRAZOWY (POW. 10000 HA)

Park utworzono w 1983 r. Jest to lesisty obszar na południe od Włodawy, którego charakterystyczną cechą są śródlesne torfowiska i jeziora. Osobliwością faunistyczną Parku jest żółw błotny, który w Lasach Sobiborskich tworzy najliczniejszą populację w Polsce, liczącą kilkaset osobników. Na terenie Parku znajduje się 6 rezerwatów: Brudzieniec, Żółwiowe Błota, Małoziemce, Jezioro Orchowe, Magazyn, Trzy Jeziora oraz ścieżki dydaktyczne „Stulno” i „Leśny Skrzat”.

PARK KRAJOBRAZOWY POJEZIERZE ŁĘCZYŃSKIE (POW. 11816 HA)

Powstał w 1990 r. Obejmuje fragment Lasów Parczewskich oraz 17 jezior, torfowiska i stawy na północ od Łęcznej. Turysty najchętniej wypoczywają nad jez. Piaseczno, Rogóźno, Krasne, Łukcze, Zagłębocze, natomiast największe walory ekologiczne posiadają jeziora: Uściwierz, Piaseczno, Brzeziczno, Łukietek, Czarne Gościńskie, a w otulinie parku – jezioro Mytycze. Rezerваты: jezioro Brzeziczno.

NADWIEPRZAŃSKI PARK KRAJOBRAZOWY (POW. 6 261 HA)

Został utworzony w 1990 r. na styku Wyżyny Małopolskiej i Niżu Zachodniorosyjskiego stanowiącym umowną granicę fizyczno-geograficzną pomiędzy Europą Wschodnią a Zachodnią. Obejmuje ochroną środkowy odcinek rzeki Wieprz, z licznymi meandrami i starorzeczami oraz towarzyszącymi im torfowiskami, gdzie bardzo dobre warunki do życia znalazły bobry. Długość parku wynosi 25 km, szerokość waha się od 300 do ok. 2500 m. Przełom Wieprza w okolicach Łęcznej zaliczany jest do najpiękniejszych krajobrazowo zakątków Lubelszczyzny. Rzeka płynie tu wśród stromych, nasłonecznionych zboczy, na tle malowniczych łąk i pól. Miejsce chętnie odwiedzane przez kajakarzy.

Poleski Park Narodowy
Ośrodek Dydaktyczno-Administracyjny
ul. Lubelska 3a, 22-234 Urszulin
tel. (82) 571 30 71, 571 30 72
www.poleskipn.pl

Poleski Park Narodowy
Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny
Stare Załucze 8, 22-234 Urszulin
tel. (82) 571 31 99

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych
ul. Czechowska 4, 20-072 Lublin
tel. (81) 532 70 17
www.parki.lubelskie.pl

.....

Na terenie Poleskiego Parku Narodowego znajduje się kompleks podworskich stawów w Pieszowoli, założonych pod koniec XIX w. przez rodzinę Krasowskich. Znajdująca się tu ścieżka przyrodnicza „Perehod” idealnie nadaje się do obserwacji ptactwa wodnego. Spotkamy tu też błotniaki stawowe, bielika, orlika krzykliwego, błotniaka łąkowego, myszołowa czy jastrzębia. W zaroślach i szuwarach usłyszemy słowika szarego, remiza, trzciniaka, trzcinniczka, bręczkę, rokitniczkę oraz potrzosa i rzadszą dziwonę.

.....

Rodzinne fotosafari.
Fot. M. Witkowski

TURYSTYKA PRZYRODNICZA

Poznanie atrakcji przyrodniczych Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego ułatwiają liczne ścieżki edukacyjne, przygotowane przez Poleski Park Narodowy oraz nadleśnictwa. Są one dobrze oznakowane w terenie i wyposażone w infrastrukturę ułatwiającą zwiedzanie: parkingi, wiaty przystankowe z miejscem na ognisko, tablice informacyjne, kładki, pomosty, wieże widokowe.

Ścieżki edukacyjne Poleskiego Parku Narodowego

„TROPEM PRZYRODY” 0,2 KM

Ścieżka znajduje się na terenie ogrodu dydaktycznego przy Ośrodku Dydaktyczno-Administracyjnym w Urszulinie i wyposażona jest w urządzenia edukacyjne dla dzieci poświęcone wybranym gatunkom zwierząt oraz atrakcjom przyrodniczym parku narodowego. Tutaj można bliżej poznać łośie i ich zwyczaje, bawić się w chowanego z wiewiórkami i łasicami oraz zobaczyć, w jakich domkach mieszkają ptaki.

„ŻÓŁWIK” 0,5 KM

Zlokalizowana na terenie Ośrodka Dydaktyczno-Muzealnego w Starym Załęczu. Przeznaczona dla najmłodszych gości Parku. Przedstawia m.in. strukturę lasu, życie żółwia błotnego oraz prezentuje stworzony przez Park niewielki Ośrodek Rehabilitacji Zwierząt. W oczku wodnym można zobaczyć żółwie błotne. Na trasie ścieżki umieszczono również urządzenia służące edukacji przez zabawę.

„DĄB DOMINIK” 2,5–3,5 KM

Początek we wsi Łomnica, koniec w Jamnikach. Ścieżka prowadzi przez różne typy lasów (grąd wysoki i niski, ols kępowo-dolinkowy, bór bagienny) do będącego w ostatniej fazie zarastania jeziora Moszne. Szczególnym elementem ścieżki jest torfowisko. Występują tu rzadkie i interesujące rośliny borealne, np. wierzbę lapońska i borówkolistna, brzoza niska, rosiczka okrągłolistna oraz modrzewnica zwyczajna i bagno zwyczajne. Fragment ścieżki od przystanku nr 1 do przystanku nr 7 jest przystosowany do korzystania przez osoby niepełnosprawne ruchowo.

„PEREHOD” 5 KM

Początek i koniec ścieżki we wsi Pieszowola, za parkiem podworskim. Ścieżka prowadzi przez kompleks tzw. stawów pieszowolskich. Ma charakter ornitologiczny. Najciekawsza jest w okresie przelotów ptaków, których obserwację ułatwiają 2 wieże widokowe i schron obserwacyjny.

„SPŁAWY” 7,5 KM

Początek i koniec ścieżki w Starym Załęczu, w pobliżu muzeum Poleskiego Parku Narodowego. Ścieżka prezentuje cenne zespoły leśne: borealną brzezinę bagienną oraz ols kępowo-dolinkowy, a także torfowisko przejściowe i różne typy łąk. Jej szczególną atrakcją są rośliny mięsożerne i kwitnące storczyki. Ścieżka kończy się pomostem nad jeziorem Łukie. Ostatni odcinek kładki oraz pomost widokowy są przystosowane do zwiedzania przez osoby niepełnosprawne ruchowo.

„OBÓZ POWSTAŃCZY” 4 KM

Ścieżka przyrodniczo-historyczna, dająca turystom pełniejsze wyobrażenie o przebiegu powstania styczniowego na terenie Pojezierza. Znajduje się w miejscowości Lipniak. Prezentuje różne zbiorowiska leśne m.in. grąd niski, ols kępowo-dolinkowy. Prowadzi groblą, wzdłuż kompleksu łąk do okazałego żeremia bobrowego. Na trasie wieża widokowa.

„MIETIUŁKA” 21 KM

Ścieżka rowerowa. Swoją początek ma we wsi Łowiszów k. Wytyczna. Przy trasie znajduje się pomnik żołnierzy KOP, torfowisko wysokie „Durne Bagno” z wieżą widokową. Ścieżka tworzy pętlę, przebiegając przez kompleks stawów w Pieszowoli, a następnie prowadzi wzdłuż rzeki Mietiułka do punktu wyjściowego.

Ścieżki przyrodnicze Nadleśnictwa Parczew

„JEZIORO OBRADOWSKIE” 0,8 KM

Położona jest w gminie Parczew ok. 3 km na południe od miejscowości Laski. W pobliżu znajduje się rekreacyjne jezioro Białka. Ok. 700 m ścieżki stanowi drewniana kładka, prowadząca przez las i torfowisko otaczające Jezioro Obradowskie na pomost widokowy. Początkiem ścieżki jest miejsce postoju pojazdów oraz zadaszenie. Ścieżka w całości dostosowana jest do potrzeb osób niepełnosprawnych.

„BOREK” 2,4 KM

Położona jest przy trasie Sosnowica-Pieszowola w odległości ok. 1,5 km od Sosnowicy. Na początku ścieżki jest miejsce postojowe pojazdów oraz zadaszanie. Ścieżka biegnie poprzez zróżnicowane drzewostany oraz siedliska leśne.

„BOBRÓWKA” 3,3 KM

Znajduje się na północ od Ostrowa Lubelskiego. Ścieżka ma kształt pętli, na której można podziwiać różne siedliska leśne, meandry dzikiej rzeki Bobrówki oraz przepiękny staw młyński z pomostami widokowymi. Na początku ścieżki obszerne miejsce postojowe pojazdów i wiata. Ok. 1 km ścieżki stanowi drewniana kładka biegnąca przez wilgotniejsze tereny lasu.

Ścieżki przyrodnicze Nadleśnictwa Sobibór

„LEŚNY SKRZAT” 2,5 KM

Znajduje się w miejscowości Sobibór Stacja, za budynkiem biura Nadleśnictwa Sobibór. Na leśnej ścieżce rozmieszczono 6 przystanków: ochrona przeciwpożarowa lasów, ochrona lasu, cykl życiowy drzewostanu, bór sosnowy świeży, ochrona roślin, ochrona zwierząt. Przy pierwszym przystanku znajduje się miejsce odpoczynku oraz wiata edukacyjna.

„STULNO” 6 KM

Znajduje się w Stulnie, nieopodal rezerwatu przyrody „Trzy Jeziora”. Na leśnej trasie wyznaczono 8 przystanków: leśna szkoła, olsy w pradolinie Bugu, śródleśne torfowisko, bór sosnowy, jezioro Brudno, sukcesja, rośliny runa leśnego, jezioro Płotycze. Przy ścieżce znajduje się miejsce postojowe pojazdów.

Ścieżki przyrodnicze Nadleśnictwa Włodawa

„LAS I CZŁOWIEK” 1 KM

Usytuowana przy siedzibie Nadleśnictwa Włodawa w Susznie. Są na niej tablice tematyczne i rekwizyty związane z ochroną lasu. Zakończenie ścieżki stanowi izba leśna urządzona w biurcu Nadleśnictwa, która składa się z typowej izby leśnej oraz izby historycznej. Na placu przed budynkiem rośnie Dąb Papieski Karol.

„DOBROPOLSKIE OSTĘPY” 6 KM

Rozpoczyna się od parkingu leśnego przy drodze Włodawa-Lublin, a kończy przy osadzie leśnej Dobropol. Są tam tablice tematyczne związane m.in. ze sposobem rozsiewania się drzew, dokarmianiem ptaków i zwierzyny, fazami rozwoju lasu. Jedną z ciekawostek jest pomnik poświęcony nadleśniczemu Robertowi Pawłasowi ufundowany przez hrabiego Augusta Zamojskiego. Na końcu ścieżki znajduje się budynek z kancelarią Leśnictwa Dobropol oraz punktem prognostycznym ppoż. i sala poświęcona historii sporządzania prognoz.

„LASY ADAMPOLA” 6 KM

Początek znajduje się przy pałacu w Adampolu. Oprócz tablic zawierających informacje o hodowli lasu, życiu zwierząt leśnych, skali porostowej można tu podziwiać pałac myśliwski Zamojskich z 1925 r. oraz figurkę Matki Bożej, która została przeniesiona z parku pałacowego w Różance. Można również zobaczyć głaz narzutowy z inskrypcją z 1903 r. upamiętniającą udane łowy na jelenie oraz kamienny pomnik z 1905 r. upamiętniający fakt upolowania dwóch dzików.

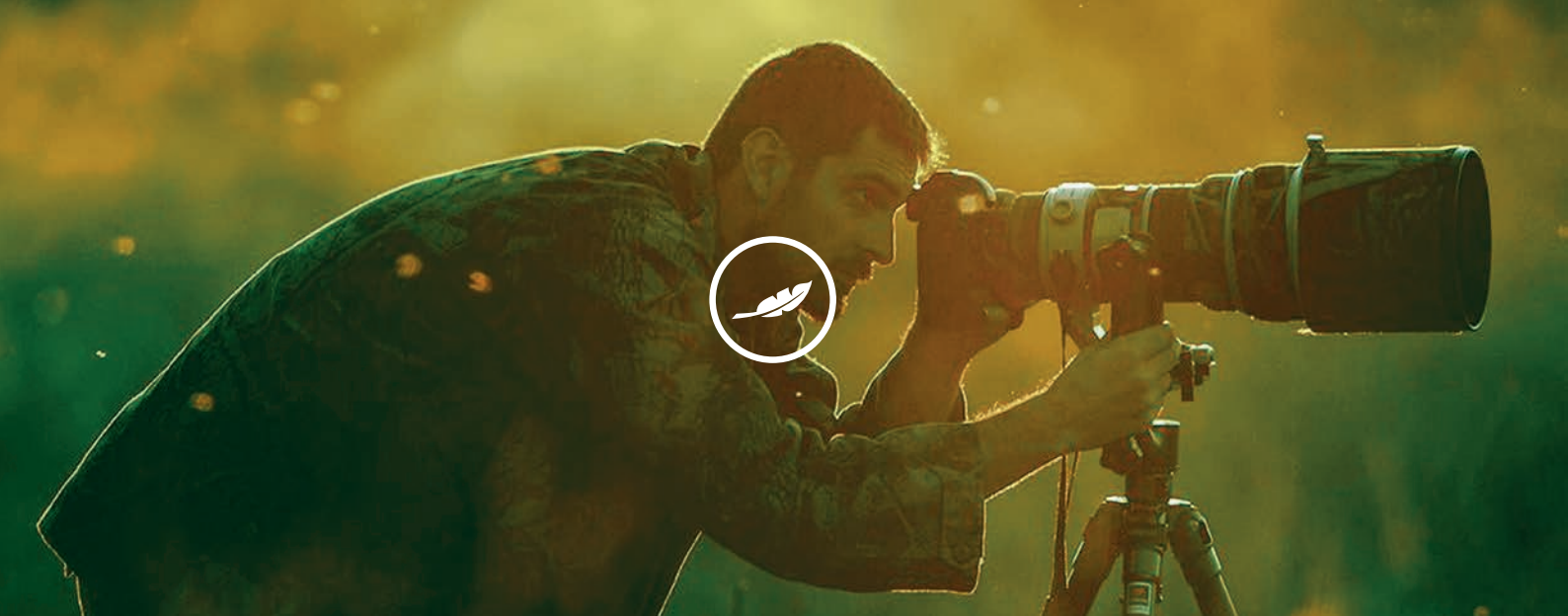
„KOŁACZE CZYLI KOŁATANIE DO WRÓT PRZYRODY” – 4 KM

Znajduje się w miejscowości Kołacze. Można tu zobaczyć tany bobrowe i wiele innych ciekawych zjawisk z życia lasu. Ustawione po obu stronach ścieżki tablice ułatwiają poznanie grzybów jadalnych, pracy mrówek, podstawowych typów siedliskowych lasu.

Ścieżka przyrodnicza „Dąb Dominik”.
Fot. A. Chudaś

Żółw błotny.
Fot. M. Nawrocki,
www.fotolens.pl

Birdwatching. Fot.
M. Nawrocki,
www.fotolens.pl

TURYSTYKA ORNITOLOGICZNA

Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie jest niezwykle ciekawe dla miłośników ptaków. Aktualnie na całej Lubelszczyźnie odnotowano 321 gatunków ptaków, a na Pojezierzu tylko na terenie Poleskiego Parku Narodowego stwierdzono występowanie ok. 200 gatunków ptaków, z których ok. 150 tutaj zakłada swoje gniazda i wyprowadza lęgi. Do najciekawszych gatunków należą: wodniczka, kaczka podgorzałka, dzięcioł biało-grzbiety i zielonosiwy, orlik krzykliwy i grubodzioby, błotniak łąkowy, sowa błotna i puchacz, ciętrzew, kureczka kropiatka i zielonka, kuzyn słowika – podróżniczek oraz dziwonka i ortolan. Populacja wodniczki zamieszkująca kompleks Bagna Bubnów i Bagna Staw należy do drugiej co do wielkości w kraju. W okresie lęgowym odzywa się tu nawet 380 samców tego rzadkiego ptaszka. Wodniczkę można także usłyszeć na torfowisku koło Garbatówki (użytek ekologiczny Ciesacin). Obserwację ptaków ułatwiają rozlokowane w terenie wieże widokowe. Dla miłośników ptaków gmina Urszulin proponuje kilka tras „Polesie birdwatching”. Trasy prezentują miejsca największych skupisk ptaków, w tym gatunków cennych w skali kraju i świata. Są to trasy o różnym stopniu trudności, dostosowane do turysty indywidualnego, rodzin z dziećmi, pasjonatów przyrody i ornitologów.

KROWIE BAGNO

Na rozległym kompleksie zmeliorowanych łąk Krowie Bagno wiosną i jesienią w czasie ptasich przelotów możemy obserwować szereg ptaków drapieżnych, a wśród nich orła przedniego, gadożera, orlika krzykliwego i grubodziobego, błotniaka zbożowego i bardzo rzadkiego jego wschodniego kuzyna błotniaka stepowego, a także sokoła wędrownego czy jednego z naszych najmniejszych sokołów – kobczyka. Zaobserwujemy tu także liczne stada gęsi zbożowej, biało-czelnej i gęgawy. Na wiosennych rozlewiskach pojawiają się licznie ptaki siewkowe, a wśród nich rycyki, kuliki wielkie, brodźce krwawodziobe i bataliony.

BAGNO BUBNÓW

Rozlewisko na Bagnie Bubnów to miejsce, gdzie znajduje się licząca ok. 3000 gniazd kolonia mewy śmieszki. Gnieźdzą się tutaj także: bąk, gęgawa, rybitwa białowąsa i białoskrzydła, rycyk, krwawodziób i niektóre kaczki: krakwa, cyranka, czasem też płaskonos i podgorzałka. W pobliżu znajduje się także niewielka kolonia czapli białej. Jesienią rozlewisko stanowi miejsce noclegowe dla zbierających się do odlotu gęsi i żurawi, których może tu nocować nawet ponad 3000 osobników. Przy rozlewisku znajduje się wieża widokowa ułatwiająca obserwację ptaków.

ŚCIEŻKA PRZYRODNICZA „PEREHOD”

Ścieżka przyrodnicza „Perehod” w Poleskim Parku Narodowym prowadzi wokół kompleksu stawów w Pieszowoli, gdzie można zaobserwować wiele gatunków ptactwa wodnego. Na potrzeby ornitologów przygotowano na ścieżce dwie wieże widokowe i schron obserwacyjny, z których można oglądać ptaki.

JEZIORA I RZĘKI

Na Jeziorze Wytyckim na przelotach możemy zobaczyć gęsi zbożowe, białoczelne i gęgawy, nury, perkozy, rzadkie gatunki kaczek takie jak: markaczki, uhle, ogorzałki, ohary oraz trzecie: nurogęsi, szlachary czy bielaczki. Pojawiają się tu też tak rzadcy goście jak: czapla nadobna, terekia szara, wydrzyk tęposterny, mewa orlica, mewa błada, rybitwa wielkodzioba czy perkoz rogaty. Na jeziorze znajduje się kolonia mewy śmieszki i mewy białołowej. Czasem można zaobserwować także rybołowa, a nierzadko bielika polującego na ryby i ptactwo wodne. Na południowym brzegu znajduje się wieża widokowa, z której rozciąga się rozległy widok na jezioro. Doskonałym miejscem do obserwacji ptaków są także jeziora: Uściwierz, Dratów, Krzczęń czy Tomaszne, kompleks rozległych torfowisk niskich na północ od miejscowości Garbatówka, największy w regionie kompleks stawów w Siemieniu, a także rzeki Wieprz i Bug.

Czapla biała i bocian czarny.
Fot. M. Nawrocki,
www.fotolens.pl

.....
„Polesie birdwatching” – trasy ornitologiczne gminy Urszulin:

„Podgorzałka” – 10 km – wokół jez. Wytyckiego

„Ptaki” – 7,7 km – trasa kajakowa po jez. Wytyckim

„Żuraw” – 7,7 km – Krowie Bagno

„Puszczak mszarny” – 4,1 km – Durne Bagno

„Dzięcioł biało grzbiety” – 9,5 km – ścieżki PPN: „Mietiułka”, „Perehod”

„Wodniczka” – 4 km – Bagno Bubnów

„Błotniak łąkowy” – 6,2 km – Wielopole – Kolonia Wereszczyn

„Bąk” – 4 km – jez. Sumin

„Trasa samochodowa” – 23 km – jez. Sumin – jez. Rotcze – jez. Wytyckie
.....

Macewa z kirkutu w Łęcznej.
Fot. M. Kolary-Woźniak

WIELOKULTUROWOŚĆ

Bima w synagodze w Łęcznej.
Fot. R. Kloc

Aron ha – kodesz we włodawskiej synagodze.

Fot. arch. Muzeum Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego

Obszar Pojezierza oprócz Polaków wyznania rzymskokatolickiego już od XV w. licznie zamieszkiwali Żydzi, prawosławni Ukraińcy, Rosjanie i Białorusini, a od XIX w. również osadnicy niemieccy - zarówno katolicy, jak i protestanci. Żydzi osiedlali się głównie w miastach i miasteczkach, w których niekiedy stanowili ponad 50% mieszkańców. Ważnym momentem w historii tych terenów był rok 1596, kiedy to na mocy unii brzeskiej część prawosławnych podporządkowała się papieżowi, zachowując charakterystyczne dla kościoła wschodniego tradycje i obrzędy. W 1875 r. car nakazał kasatę unii, a unicy, którzy nie chcieli z powrotem przejść na prawosławie, zostali poddani represjom. Do dzisiaj ślady po mniejszościach narodowych i religijnych widoczne są w postaci zabytkowych budowli sakralnych, cmentarzy oraz niematerialnym dorobku kulturowym. Każda z grup wyróżniała się odmiennością języka, obyczajów i tradycji wprowadzając do polskiej kultury swój cenny wkład.

ŁĘCZNA [www.leczna.pl]

Miasto z trzema rynkami, położone w widłach dwóch rzek: Wieprza i Świnki, na terenie Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego. Od czasów jagiellońskich do XIX w. służyło z wielkich międzynarodowych jarmarków, na które przybywali kupcy ze wszystkich stron świata. Na północnym brzegu Wieprza, w dzielnicy Podzamcze stał niegdyś zamek, a obecnie znajdują się pozostałości zespołu dworsko-parkowego z XIX w. oraz Dolina Dinozaurów.

SYNAGOGA

Synagoga w Łęcznej (XVII w.) uznawana jest za jedną z piękniejszych w naszym kraju. Do dziś zachowała się tu czterokolumnowa bima oraz aron ha kodesz. Do 2014 r. mieściło się tutaj Muzeum Regionalne, obecnie obiekt znajduje się w rękach prywatnych. Obok Dużej Synagogi znajduje się Synagoga Mała – nazywana domem modlitwy lub szkołą żydowską, zbudowana na początku XIX wieku z kamienia i cegły. Obecnie Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna. Z dawnego wyposażenia zachowała się kamienna umywalnia do rytualnego obmywania rąk. Podczas wojny w Łęcznej istniało getto, którego ok. 1400 mieszkańców zginęło w 1942 r.

podczas masowej egzekucji przy synagodze. Zachowały się pozostałości kirkutu.

KOŚCIÓŁ PW. ŚW. MARII MAGDALENY [WWW.MAGDALENA.LECZNA.PL]

Wybudowany w latach 1618–1631 z fundacji Adama Noskowskiego w stylu renesansu lubelskiego. Wewnątrz kościoła znajduje się pięć barokowych ołtarzy, w tym ołtarz główny z elementami rokokowymi, zabytkowe obrazy oraz rzeźby. W obu kaplicach zachowały się fragmenty renesansowych sztukaterii, a pod kościołem krypta, w której pochowano m.in. kilku łączyńskich dziedziców z rodu Noskowskich i Firlejów. Do zespołu kościelnego należą także dzwonnica (XVIII/XIX w.), mansjonaria (XVII w.) oraz drewniana plebania (poł. XIX w.)

WŁODAWA [www.wlodawa.eu]

Położona nad Bugiem Włodawa nazywana jest miastem trzech kultur. Do dziś zachowały się tutaj świątynie, przypominające o dawnej wielokulturowości miasta i regionu: kościół, cerkiew i synagoga. Corocznie jesienią jest tu organizowany Festiwal Trzech Kultur. W centrum warto zobaczyć zabytkowy budynek kramów i jatek zwany czworobokiem. We Włodawie mierzy się poziom wody w Bugu, podawany na antenie Polskiego Radia. Na południe od Włodawy, na wysokiej nadbużańskiej skarpie znajduje się wieś Orchówek z sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia, a na północy pozostałości siedziby Zamoyskich w Różance, właścicieli dóbr włodawskich. W bliskiej okolicy można też obejrzeć ich myśliwski pałac w Adampolu.

ZESPÓŁ SYNAGOGALNY

W zespole synagogałnym we Włodawie dziś mieści się Muzeum Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. W barokowej synagodze z XVIII w. można zobaczyć kolekcję judaików, pokój żydowskiego nauczyciela zwanego maamedem. Mała Synagoga (XVIII w.) służyła wspólnocie żydowskiej jako dodatkowa bóżnica, a głównie jako miejsce studiów talmudycz-

nych. Zachowały się malowidła z lat 30. XX w. oraz drewniane obramowania szafek na księgi talmudyczne. Obecnie znajduje się tutaj ekspozycja związana z historią i kulturą ludową regionu. Dom Pokahalny z 1928 r. pełnił funkcję administracyjną gminy żydowskiej oraz biblioteki.

KOŚCIÓŁ PW. ŚW. LUDWIKA

Wspaniała barokowa świątynia wzniesiona w latach 1739–1780 wg projektu Pawła Fontany, z fundacji Pociejów, Flemingów i Czartoryskich. Wnętrze kościoła zdobi późnobarokowa polichromia z XVIII w. wykonana techniką al fresco. Do kościoła przylega zabytkowy klasztor oo. paulinów. Pod kościołem krypty grobowe zakonników, inicjatora budowy kościoła i klasztoru L.K. Pocięja oraz ostatnich właścicieli miasta Zamoyskich.

CERKIEW PRAWOSŁAWNA PW. NARODZENIA NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY

W obecnej formie przebudowana od podstaw (na miejscu poprzedniej greckokatolickiej) w latach 1893–1895 w stylu bizantyjsko-klasycystycznym. Orientalna, centralna na planie krzyża greckiego. W wyposażeniu cerkwi ikony z XVII i XVIII w., ikonostas z 1843 r. oraz klasycystyczna polichromia z końca XIX w.

CZWOROBOK

Unikatowy w Polsce przykład kramów i jatek z okresu baroku. Wybudowany na planie kwadratu z obszernym wewnętrznym dziedzińcem, do którego wiodą dwie bramy wjazdowe.

DRATÓW

Cerkiew w Łęcznej nie zachowała się do naszych czasów, ale niespełna 10 km od miasta znajduje się świątynia prawosławna pw. św. Mikołaja w Dratowie. Piękna, murowana cerkiew z końca XIX w. w stylu bizantyjsko-rosyjskim nadal wykorzystywana jest do celów religijnych. Opiekę nad świątynią sprawują księża z Lublina. Nieopodal mieści się drewniany dom duchowieństwa z XIX w., cmentarz wojenny z okresu I wojny światowej i parafialny.

Cerkiew prawosławna we Włodawie.
Fot. M. Kozioł

Kościół pw. św. Ludwika we Włodawie.
Fot. A. Jaroszyńska

Cerkiew prawosławna w Holi.
Fot. B. Cieślińska

Drewniana świątynia
w Wereszczynie.
Fot. Don Brando Sp. z o.o.

CYCÓW

W centralnej części wsi znajduje się dawna murowana cerkiew unicka pw. św. Michała Archanioła zbudowana w latach 1860–1870, od 1875 roku cerkiew prawosławna, a od 1918 r. kościół rzymskokatolicki pw. św. Józefa (obecnie nieużytkowany). W jej pobliżu położony jest budynek dawnego zboru ewangelickiego (kircha). Był on siedzibą parafii ewangelicko-augsburskiej, która obejmowała wiernych z północnej Chełmszczyzny i południowego Podlasia. W miejscowości znajduje się cmentarz prawosławny oraz cmentarz wojenny z lat 1915–1920.

ŚWIERSZCZÓW

Drewniany kościół pw. św. Bazylego zbudowano w 1795 roku na zrębach wcześniejszej świątyni, wspomianej na początku XVIII wieku jako cerkiew greckokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Po likwidacji unii kościelnej w 1875 r. świątynię zamieniono na prawosławną pw. św. Bazylego Wielkiego. Jako kościół rzymskokatolicki służy wiernym od 1921. Na przykościelnym cmentarzu znajdziemy stare grobowce unickie i prawosławne.

ORCHÓWEK

W Orchówku warto zobaczyć późnobarokowy kościół pw. św. Jana Jąłmużnika, który zbudowano w latach 1770–1789. Kościół jest położony nad Bugiem Sanktuarium Maryjnym, z cudownym obrazem Matki Bożej Pocieszenia z przełomu XVI i XVII w. Obraz jest kopią obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej wykonaną przez nieznanego artystę.

HANNA

Hanna była ważnym ośrodkiem życia religijnego unitów. Drewniany kościół rzymskokatolicki pw. św. Piotra i Pawła pierwotnie był cerkwią unicką, zbudowaną w latach 1739–1742. Zachowało się cenne wyposażenie wnętrza, m.in. unikalne polichromie malowane na płótnie i klejone na deskach. Obok kościoła znajduje się dzwonnica drewnianej konstrukcji z połowy XVIII w. i drewniana plebania z pierwszej połowy XIX w.

DOŁHOBRODY

Kościół parafialny pw. św. Stanisława bpa, wzniesiony w 1929 r. na miejscu drewnianej cerkwi greckokatolickiej z częściowym jej wyposażeniem.

HOROSTYTA

Drewniana cerkiew pw. Podwyższenia Krzyża Świętego jest użytkowana przez tutejszą społeczność prawosławną. Zbudowana została w 1702 r. jako unicka, od 1875 prawosławna. Wewnątrz na ścianach iluzjonistyczne malarstwo architektoniczne. Ikonostas z 1879, ikony z XVII–XIX w. Obok wolno stojąca dzwonnica z 1861 r.

HOLA

Piękna, drewniana cerkiew z 1702 r. pw. św. Antoniego Pieczerskiego, pierwotnie unicka, obecnie prawosławna. W lipcu uroczyste obchodzony odpust parafialny. Obok cerkwi cmentarz prawosławny.

SOSNOWICA

Remontowana murowana cerkiew prawosławna w stylu bizantyjsko-rosyjskim z XIX w., obok cmentarz prawosławny. W miejscowości klasycystyczny kościół pw. Trójcy Świętej z XVIII w.

STARY BRUS

Kościół rzymskokatolicki pw. Matki Boskiej Częstochowskiej wzniesiony w latach 1805–1807, klasycystyczny, pierwotnie cerkiew unicka, następnie prawosławna, od 1918 r. obecny kościół rzymskokatolicki.

WYTYCZNO

Najciekawszym obiektem historycznym jest drewniany kościół rzymskokatolicki pw. św. Andrzeja Boboli, który do 1940 r. służył jako kircha ewangelicka w Michałowie. Do Wytyczna przeniesiono ją w 1947 r. i postawiono na miejscu dawnej cerkwi unicko-prawosławnej z 1769 r., którą spalili kozacy w 1915 r. W kościele znajduje się rokokowy ołtarz z figurami św. Piotra i Pawła z połowy XVIII wieku. O ludności prawosławnej przypomina cmentarz tego wyznania z kilkoma nagrobkami, znajdującą się w sąsiedztwie pomnika Korpusu Ochrony Pogranicza.

WERESZCZYN

Wereszczyn należy do najstarszych miejscowości Chełmszczyzny (pocz. XIII wieku). Właścicielem części Wereszczyna był Mikołaj Rej z Nagłowic. Jednym z głównych zabytków jest drewniany kościół parafialny z bogatym wystrojem w stylu neogotyckim i barokowym, pw. Świętego Stanisława i Świętej Trójcy, wzniesiony w 1783 r. Na ołtarzu głównym znajduje się obraz Matki Bożej Wereszczyńskiej z Dzieciątkiem z pierwszej połowy XVII w. i przesłaniający go obraz św. Stanisława z drugiej połowy XVIII w. W świątyni znajdują się unikalne w skali kraju organy kościelne, pochodzące z końca XIX w. Obok kościoła znajduje się cmentarz parafialny z kaplicą grobową Rulikowskich, bardzo cennym obiektem ze względu na swoją architekturę. Po ludności prawosławnej pozostał cmentarz z kilkoma nagrobkami, użytkowany do 1945 r. Ludność żydowską upamiętnia natomiast pomnik, ufundowany przez Miriam Raz-Zunsztajn, ocalałą z masowego mordy ok. 100 tutejszych Żydów w dniu 26 maja 1942 r.

WOLA WERESZCZYŃSKA

Kościół parafialny pw. św. Izydora Oracza z ciekawym wyposażeniem, m.in. ołtarz główny z drugiej połowy XVII w., cztero-kolumnowy z bogatą dekoracją snycerską z dwoma ołtarzami bocznymi z XIX w. i obrazami z XVIII i XIX w.

HAŃSK

Kościół rzymskokatolicki pw. św. Rajmunda, wzniesiony w 1882 r. to pierwotnie cerkiew prawosławna. Około 1921 r. został zamieniony na kościół. Murowany, wyposażony w późnobarokowy ołtarz główny i dwa ołtarze boczne, XVIII-wieczną barokowo-klasycystyczną chrzcielnicę z piaskowca oraz ornaty z I poł. XVIII w. W miejscowości znajduje się cmentarz unicko-prawosławny oraz katolicki. W Hańsku urodził się, a później w latach 1857–1875 pracował unicki ksiądz Jan Dolinowski – twórca i konstruktor pierwszego polskiego ula ramowego. Zwiedzanie: Izba ks. J. Dolinowskiego, izba regionalna, kościół (punktu widokowy) – informacja www.gokhansk.pl

KOSYŃ

Murowany kościół rzymskokatolicki pw. św. Stanisława Kostki to dawna cerkiew prawosławna, wzniesiona w latach 1889–1891 w stylu bizantyjsko-klasycystycznym. W 1946 r. zamieniona na kościół parafialny z unikatowymi szatami liturgicznymi.

UHRUSK

Kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela, wzniesiony w XVII w. Po przebudowie murowany, w stylu klasycystycznym. Przy kościele murowana dzwonnica z XIX w. W miejscowości znajduje się też cerkiew prawosławna pw. Zaśnięcia Najświętszej Marii Panny, z 1849 r., z ikonostasem. Pierwotnie unicka, od 1875 r. prawosławna.

Synagoga w Łęcznej

ul. Bożnicza 17, 21-010 Łęczna

Kościół pw. św. Marii Magdaleny

ul. Świętoduska 2, 21-010 Łęczna

tel. (81) 752 35 89

www.magdalena.leczna.pl

Muzeum Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego

ul. Czerwonego Krzyża 7, 22-200 Włodawa

tel. (82) 572 21 78

www.muzeumwlodawa.pl

Kościół pw. św. Ludwika

ul. Klasztorna 7, 22-200 Włodawa

tel. (82) 572 13 66

www.wlodawa.paulini.pl

Cerkiew prawosławna pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny

ul. Kościelna 11a, 22-200 Włodawa

tel. (82) 572 17 50

www.cerkiew.wlodawa.pl

Prawosławna liturgia w cerkwi w Dratowie. Fot. Ł. Pawlak

KULTURA LUDOWA

W Łęcznej, Włodawie oraz niektórych wsiach możemy jeszcze zobaczyć elementy autentycznej zabudowy wiejskiej i małopolskiej, charakterystycznej dla Polesia, a w Świerszczowie, Wytuczynie, Wereszczynie, Holi urokliwe drewniane świątynie. Z krajobrazu znikają jednak, popularne niegdyś wiatraki, stogi i brogi siana oraz studzienne żurawie. Warto zatem zajrzeć do małych prywatnych skansenów, obejrzeć wystawę etnograficzną w muzeum Poleskiego Parku Narodowego oraz muzeum we Włodawie. Podczas imprez folklorystycznych spotkamy się jeszcze z regionalnymi strojami, twórczością ludową i rzemiosłem. Znani współcześni artyści ludowi to m.in. rzeźbiarze Bolesław Parasion, Roman Śledź, Marian Łuczyński z okolic Łęcznej oraz artyści skupieni w Stowarzyszeniu Twórców Kultury Nadbużańskiej im. J. Kalinowskiego we Włodawie. Latem w Woli Uhruskiej odbywa się Międzynarodowy Plener Plastyczny „Kresy 92”. Grupy zorganizowane zapraszamy do Domu Tradycji Ludowej w Starej Wsi oraz Majątku Rutka w Puchaczowie.

MUZEUM KULTURY MATERIALNEJ CHEŁMSZCZYZNY I PODLASIA W HOLI
Niewielki skansen w Holi to miejsce urzekające ciszą i spokojem, gdzie można obejrzeć drewniane zabudowania mieszkalne oraz gospodarskie charakterystyczne dla regionu Polesia na początku XX wieku: chałupa, stodoła, wiatrak, kuźnia. Obok skansenu znajduje się drewniana cerkiew z 1702 roku oraz cmentarz prawosławny, założony w XVIII/XIX w. Co roku w lipcu odbywa się tutaj Jarmark Holeński.

ZAGRODA POLESKA W KOŁĄCZACH
Zrekonstruowane zabytki XIX-wiecznej ludowej architektury Polesia: stodoła, dwa spichlerze, kurnik, chałupa pokryta strzechą, wiatrak, studnia z żurawiem. W zagrodzie obejrzymy także dawne sprzęty gospodarstwa wiejskiego.

OŚRODEK DYDAKTYCZNO-MUZEALNY W STARYM ZAŁUCZU
W dwóch salach muzeum Poleskiego Parku Narodowego zrekonstruowano wnętrze chaty poleskiej. Ciekawe ekspozycje znajdują się również w wiacie przed muzeum, m.in. maszyny i narzędzia rolnicze, wykonane z jednego pnia sosny ogromny pojemnik do przechowywania zboża, wyposażenie warsztatów rzemieślniczych. W pobliskiej wsi Zawadówka pozostałości drewnianego wiatraka.

MUZEUM POJEJERZA ŁĘCZYŃSKO-WŁODAWSKIEGO WE WŁODAWIE
Dział etnograficzny muzeum posiada w swoich zbiorach 1500 muzealiów. Na szczególną uwagę zasługują kolekcje tkactwa (w tym stroju włodawskiego i nadbużańskiego) i rybołówstwa z terenu Pojezierza oraz zbiory współczesnej sztuki ludowej. Prace lokalnych artystów można kupić w Punkcie Informacji Turystycznej we Włodawie przy ul. Rynek 4.

DOM TRADYCJI LUDOWEJ W STAREJ WSI
Grupy zorganizowane mogą wziąć tutaj udział w ciekawych warsztatach dotyczących historii, tradycji i kultury polskiej wsi. Podczas zajęć poznajemy życie codzienne mieszkańców wsi z przełomu XIX/XX w., wykonujemy prace plastyczne. W ofercie znajduje się m.in. lepienie pierogów, pranie w balii na tarze, warsztat garncarski, pszczelarski, wikliniarski, malarski, papieroplastyka.

MAJĄTEK RUTKA W PUCHACZOWIE
Wyjątkowe gospodarstwo, gdzie można obejrzeć zwierzęta polskich ras zachowawczych, objętych programem ochrony zasobów genetycznych (koniki polskie, bydło białogrzbięte, owce wrzosówki i gęsi uhruskie, gęsi biłgorajskie). Gospodarstwo zaprasza grupy i turystów indywidualnych na imprezy cykliczne z pokazami: święto dojenia krowy (**czerwiec**), pokazy strzyżenia owiec (**wrzesień**), święto pieczenia gęsi (**listopad**).

KRAINA RUMIANKU
Ośrodek Edukacji Regionalnej w „rumiankowej wsi” Hołowno prowadzi zajęcia edukacyjne, gry terenowe, zielone szkoły i kolonie dla dzieci i młodzieży. Wspólnie z całą rodziną możesz tutaj upiec chleb, utkać płótno, ulepić garnek, zrelaksować się w wiejskim SPA.

Stowarzyszenie Aktywizacji Polesia Lubelskiego
Hołowno 66, 21-222 Podedwórze
tel. 695 993 378, 510 641 258
www.krainarumianku.pl

Anioły, wyk. B. Parasion.
Fot. Ł. Borowiec

STRONA 15

Skansen w Holi.
Fot. Don Brando Sp. z o.o.

W Domu Tradycji Ludowej.
Fot. arch. DOMU TRADYCJI LUDOWEJ

Strój ludowy lubelski.
Fot. Ł. Borowiec

Muzeum Kultury Materialnej Chełmszczyzny i Podlasia w Holi
Hola 1, 22-244 Stary Brus
tel. (82) 560 76 35

Zagroda Poleska w Kołaczach
Towarzystwo Popularyzacji Piękna Polesia
Kołacze 120, 22-244 Stary Brus
tel. 601 168 939, 662 162 910
www.tppp.oic.lublin.pl

Poleski Park Narodowy
Ośrodek Dydaktyczno - Muzealny
Stare Załucze 8, 22-234 Urszulin
tel. (82) 571 31 99

Muzeum Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego
ul. Czerwonego Krzyża 7, 22-200 Włodawa
tel. (82) 572 21 78
www.muzeumwlodawa.pl

Dom Tradycji Ludowej
Stara Wieś 62, 21-010 Łęczna
tel. 508 839 175
www.domtradycjiludowej.pl

Majątek Rutka
ul. Wesoła 42, 21-013 Puchaczów
tel. (81) 75 75 775, 602 555 316
www.majatekrutka.eu

Stroje ludowe

Najbardziej znanym strojem Lubelszczyzny, występującym również na terenie Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego w okolicach Łęcznej, jest strój krzczonowski, zwany powszechnie lubelskim. W okolicach Włodawy był to strój podlaski w odmianie włodawskiej, wyróżniającej się archaicznością surowca i zdobień. Podstawą były tu samodzielnie tkaniny lniane, a zdobienie stanowiły hafty tkackie: perebory i peretryki.

KAMERALNE ZAKĄTKI

Na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim nie brakuje miejsc urzekających swym pięknem i kameralnością, w których historia przeplata się z tajemnicą i legendą. W Nadrybiu można obejrzeć rekonstrukcję neolitycznego grobowca sprzed ok. 5 tysięcy lat. W Klarowie, na Krowim Bagnie, Bagnie Staw i Andrzejowie zobaczycie pozostałości średniowiecznych grodzisk, a w Wólce Bieleckiej znajduje się rekonstrukcja takiego średniowiecznego grodziska. Z późniejszych wieków pochodzą siedziby rodów magnackich i szlacheckich, z których część dostępna jest dla zwiedzających. Magiczne miejsca przenoszą nas w magiczną podróż śladami wielkich postaci, historycznych wydarzeń i ludzkich dramatów. Tutaj swoich przyjaciół i towarzyszy broni odwiedził król Jan III Sobieski, miłość swojego życia znalazł Tadeusz Kościuszko, a jedne z młodzieńczych wakacji spędziła Marysia Skłodowska. Dziś miejsca te stanowią atrakcję dla poszukiwaczy przygód i tajemnic, okazję do wspólnego odkrywania zagadek historii oraz poddania się nostalgicznemu urokowi Polesia.

Zamkowe wzgórze
w Zawieprzycach.
Fot. M. Kolary-Woźniak

„Dworek Kościuszki”
w Sosnowicy. Fot. A. Różycki

ZAWIEPRZYCE

Wieś nad Wieprzem z ruinami XVII w. pałacu Atanazego Miączyńskiego, przyjaciela króla Jana III Sobieskiego. Na wysokiej skarpie, oprócz ruin zamku oraz barokowej kaplicy, zachowały się: kopiec z figurą zwierconą żelaznym krzyżem, oficyna, brama wjazdowa, ruiny oranżerii oraz lamus, w którym znajduje się siedziba „Chorągwi Zamku w Zawieprzycach” i ekspozycja historyczna. Z miejscem związana jest mroczna legenda o przywiezionej spod Wiednia greckiej brance Teofanii, która za odrzucenie zalotów właściciela zamku została zamurowana w zamkowych murach. Na terenie wzgórza organizowane są historyczne gry terenowe dla grup zorganizowanych, a w maju wielka Historyczna Majówka.

KIJANY

Kijany to miejsce obfitujące w ciekawe atrakcje: sanktuarium Matki Bożej Kijańskiej, stanowiące wotum wdzięczności A. Miączyńskiego za szczęśliwy powrót z wyprawy wiedeńskiej, cmentarz parafialny z grobowcem rodziny Skłodowskich, bliskich krewnych słynnej noblistki, którzy na przełomie XIX i XX w. zarządzali majątkiem w Zawieprzycach, a także symboliczny pomnik jednego z przywódców antykomunistycznego podziemia na Lubelszczyźnie kpt. Zdzisława Brońskiego ps. „Uskok”, który zginął w okolicy. Nad rzeką Wieprz znajduje się otoczony starym parkiem zabytkowy pałac Sonnenbergów z końca XIX w.

WÓLKA BIELECKA

„Słowiański Gród” w Wólce Bieleckiej to rekonstrukcja wczesnośredniowiecznego grodziska z pobliskiego Klarowa. Wkraczając na teren obiektu przenosimy się w odległe czasy naszych przodków. Ciekawe pokazy oraz gry i zabawy historyczne to atrakcje, którym nie oprze się żadne dziecko. Załoga grodu przy okazji najważniejszych słowiańskich świąt cyklicznie organizuje interesujące „Spotkania z Żywą Historią”, w których chętnie biorą udział turyści indywidualni oraz wycieczki szkolne z całej Lubelszczyzny.

SOSNOWICA

Otoczona gęstymi lasami i malowniczymi stawami Sosnowica to wyjątkowo romantyczne miejsce. Nic dziwnego, że tutaj Ludwika Sosnowska skradła serce Tadeusza Kościuszki, który w młodości pracował jako nauczyciel na dworze jej ojca. Choć ich miłość nie znalazła szczęśliwego końca, do dziś możemy tu obejrzeć otoczoną parkiem oficynę, gdzie mieszkał Tadeusz oraz symbol ich miłości – splecione niegdyś drzewa: dąb i sosnę. W miejscowości znajduje się zabytkowy kościół i cerkiew.

NADRYBIE

Przy szkole podstawowej w Nadrybiu można obejrzeć kamienny grobowiec z przełomu IV i III tysiąclecia p.n.e., znaleziony na polu przez jednego z mieszkańców w 1999 r. W trakcie badań archeolodzy odłóżili w nim pozostałości pochówku. W pobliżu skrzyni grobowej odkryto jamę ze śladami palenia ognia, fragmenty naczyń i narzędzi kamiennych. Konstrukcja skrzyni grobowej dowodzi wysokiego poziomu cywilizacyjnego społeczności, która ją zbudowała. Z Nadrybia pochodził jeden z bohaterów powstania styczniowego – Kazimierz Bogdanowicz.

RÓŻANKA

Przez wieki Różanka była siedzibą kolejnych właścicieli dóbr włodawskich. Dziś na nadbużańskiej skarpie możemy obejrzeć pozostałości zespołu pałacowo-parkowo-folwarcznego, którego ostatnimi właścicielami byli Zamoyscy. Park założony w XVIII w. jako ogród francuski, przerobiony w I poł. XIX w. na park angielski z licznymi pomnikami przyrody: lipami drobnolistnymi, świerkami i miłorzębem dwuklapowym. W parku zachowała się brama, kordegarda i pawilon w formie wieży z połowy XIX w., klasycystyczna oficyna piętrowa z bramą przejazdową. W miejscowości znajduje się murowany kościół pw. św. Augustyna – wzniesiony w latach 1908–1913, neogotycki, z wyposażeniem XVIII–XIX-wiecznym.

Zespół pałacowo-parkowy w Zawieprzycach

Zawieprzyce, 21-077 Spiczyn

tel. 502 056 124, www.suchekomnaty.pl

tel. 535 571 919, www.nadwieprzanskiehoryzonty.eu

Park historyczny „Słowiański Gród”

Wólka Bielecka 7, 21-020 Milejów

tel. (81) 7571261, 693191808

www.horodyszczelbn.pl

Pokazy historyczne
w „Słowiańskim Grodzie”.
Fot. B. Cieślińska

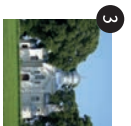

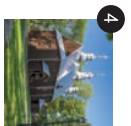
1 Cyców – miejsce bitwy polsko-bolszewickiej w 1920 r., mury kościoła z XIX w.

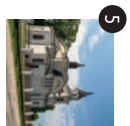
2 Dobłobrody – kościół z pocz. XX w.

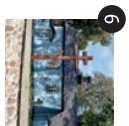
3 Dratów – mury cerkwi prawosławnej z XIX w.

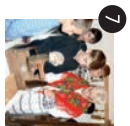
4 Hanna – drewniany kościół z XVIII w.

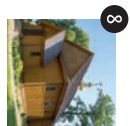
5 Hańsk – kościół, izba regionalna

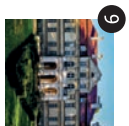
6 Hohla – skansen, cerkiew

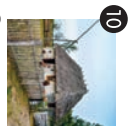
7 Hoholowo – Ośrodek Edukacji Regionalnej

8 Horostyła – cerkiew

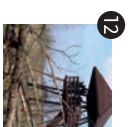
9 Kijany – kościół, zespół pałacowo-parkowy

10 Kotacze – skansen

11 Kosyń – kościół

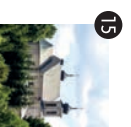
12 Lipniak – ścieżka „Obóz powstańczy”

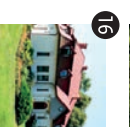
13 Łęczna – synagoga, kościół, stare miasto

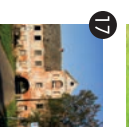
14 Nadrybie – grobowiec neolityczny

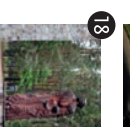
15 Orchardówek – sanktuarium

16 Puchaczów – Majątek Rutka

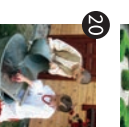
17 Różanka – kościół, zespół pałacowo-parkowy

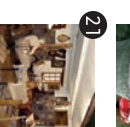
18 Sobibór – Muzeum Byłego Obozu Zagłady

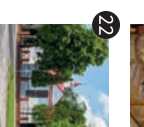
19 Sosnowica – zespół dworsko-parkowy, kościół, cerkiew

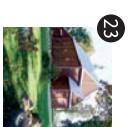
20 Stara Wieś – Dom Tradycji Ludowej

21 Stare Zaluże – muzeum Poleskiego Parku Narodowego

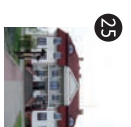
22 Stary Brus – kościół

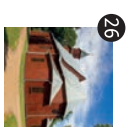
23 Śwerszczów – kościół

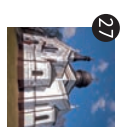
24 Uhrusk – kościół, cerkiew

25 Urszulin – Ośrodek Dydaktyczno-Administracyjny Poleskiego Parku Narodowego

26 Wereszczyn – kościół

27 Włodawa – kościół, cerkiew, synagoga – Muzeum Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego

28 Wola Wereszczyńska – kościół

29 Wólka Bielecka – Słowiński Gród

30 Wytyczno – miejsce bitwy, kościół

31 Zawieprzycze – zespół pałacowo-parkowy

FOTOGRAFIE

Fot. 1, 3, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 18, 21, 23, 25, 29, 30, 31 – arch. Starostwa Powiatowego w Łęcznej

Fot. 2, 4, 5, 8, 15, 17, 24 – Don Brando Sp. z o.o.

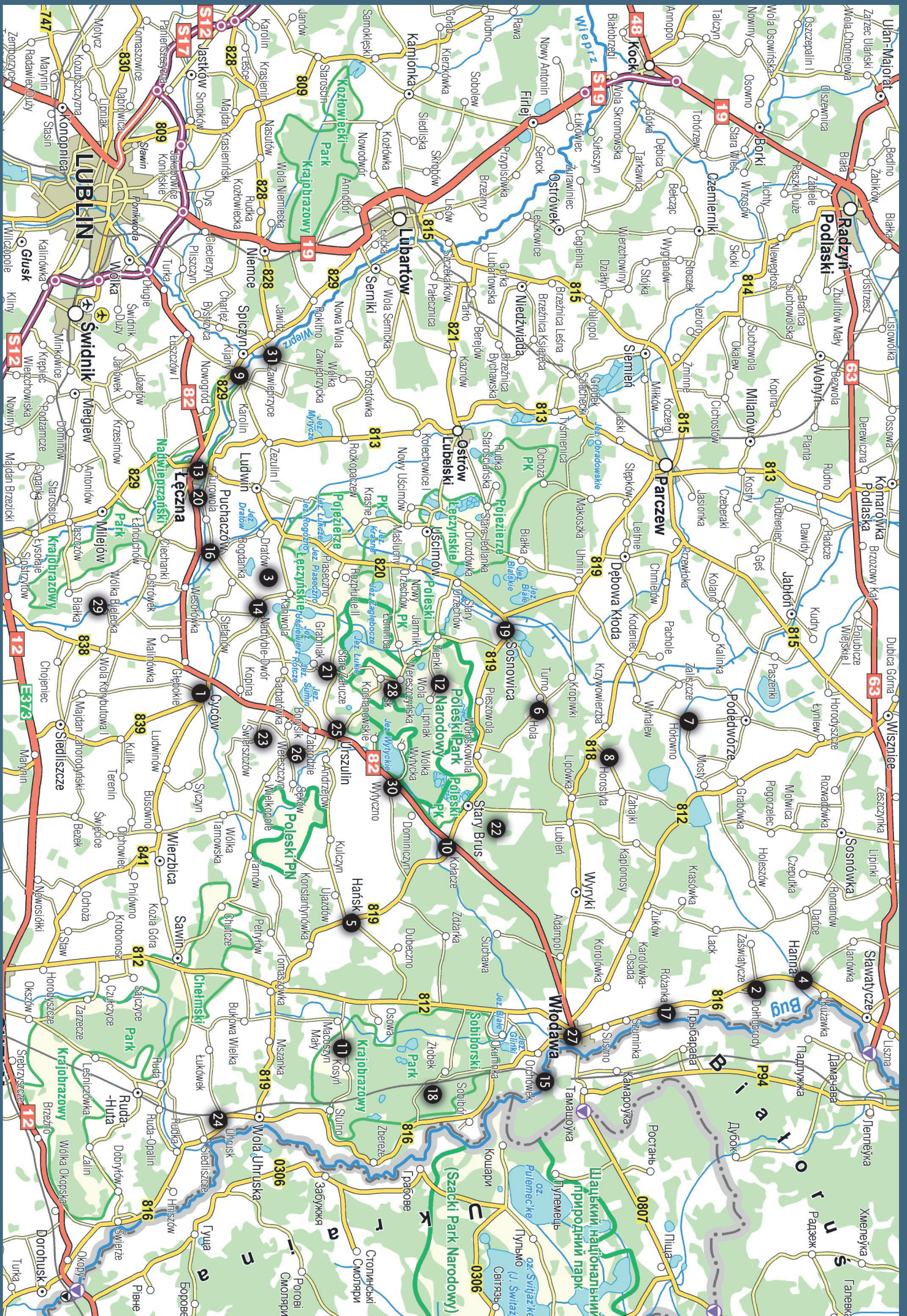
Fot. 11 – W. Wilgocki

Fot. 19 – arch. Gminy Sosnowica

Fot. 20 – arch. Domu Tradycji Ludowej

Fot. 22, 26, 28 – Don Brando Sp. z o.o.

Fot. 27 – M. Kozioł

Z HISTORII POGRANICZA

*Położony na pograniczu teren Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego przez wieki narażony był na różnego rodzaju działania wojenne. Dziś o wydarzeniach tych przypominają miejsca pamięci, cmentarze wojenne i żołnierskie mogiły znajdujące się w wielu lasach oraz na cmentarzach naszych wsi i miasteczek. Pocho-
dzą one głównie z okresu powstania styczniowego oraz obydwu wojen światowych. Koniec II wojny światowej nie zakończył walk na tym terenie. Powstają konspiracyjne grupy zbrojne walczące o wolność Polski z władzą ludową i Ukraińską Powstańczą Armią. Nasilają się konflikty na tle narodowościowym. W latach 1945–1948 na obszarze całego regionu zostaje przeprowadzona akcja „Wisła”. Wyszędłono wówczas całą miejscową ludność ukraińską na teren Związku Radzieckiego. W 1951 r. w Zberezku koło Włodawy zostaje zlikwidowana najdłużej walcząca grupa bojowa podziemia antykomunistycznego pod dowództwem Edwarda Taraszkiewicza ps. „Żelazny”.*

LIPNIAK

W położonej wśród poleskich bagien maleńkiej wsi Lipniak w okresie VI 1863–III 1864 znajdował się jeden z największych w tej okolicy obozów powstańców styczniowych pod dowództwem płk. Karola Krysińskiego. Obozował tu m.in. Bolesław Prus. W walkę z caratem aktywnie włączyło się również okoliczne ziemiaństwo. O losach powstańców i obozu możemy dowiedzieć się, wędrując znajdującą się tu ścieżką przyrodniczo-historyczną Poleskiego Parku Narodowego „Obóz Powstańczy”.

CYCÓW

Miejsce bitwy polsko-bolszewickiej w roku 1920, w której idące na Lublin i Warszawę siły bolszewickie po ciężkich walkach zostały odparte dzięki szarży 7 Pułku Ułanów Lubelskich. Bohaterowie bitwy pod Cycowem zostali pochowani na miejscowym cmentarzu wojennym. W centrum Cycowa znajduje się pomnik poświęcony ich pamięci. Miejscowość Cyców z datą 16 sierpnia 1920 znalazła się na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza w Warszawie. W miejscowej szkole utworzono Izbę Tradycji 7 Pułku Ułanów Lubelskich.

WYTYCZNO

01.10.1939 r. miała tu miejsce największa w tym rejonie bitwa wycofującego się Korpusu Ochrony Pogranicza pod dowództwem gen. W. Orlika-Ruckemanna z jednostkami Armii Czerwonej. Po kilkugodzinnej walce, wobec beznadziejnej sytuacji bojowej zdecydowano, że żołnierze zaprzestaną walki i spróbują oderwać się od nieprzyjaciela, kierując się w lasy koło Sosnowicy, gdzie nastąpi rozwiązanie wojsk KOP-u oraz rozproszenie pododdziałów. We wsi znajduje się pomnik i symboliczne groby żołnierzy, których szczątki spoczywają na cmentarzu wojennym we Włodawie. Ciekawym miejscem są pozostałości po betonowych umocnieniach obronnych Rosjan z I wojny światowej (blindáže).

Ekwipunek
słowiańskiego wojaka.
Fot. A. Koziara

Rekonstrukcja bitwy
cycowskiej.
Fot. R. Kloc

SOBIBÓR

Wśród sobiborskich lasów i bagien w czasie II wojny światowej znajdował się obóz zagłady. Obóz, podobnie jak w Treblince i Bełżcu powstał w ramach akcji „Reinhard” – ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej. W latach 1942–1943 w komorach gazowych życie straciło tutaj ok. 180 tys. osób, głównie Żydów pochodzących z obszarów przedwojennej Polski, Holandii, Czech, Słowacji, Austrii, Rzeszy Niemieckiej, Francji, ZSRR. Do obozu trafiali także Polacy i jeńcy radzieccy. Dnia 14.10.1943 r. w obozie wybuchł bunt, a ok. 300 więźniom udało się zbiec. Na podstawie ich wspomnień nakręcono film pt. „Ucieczka z Sobiboru”. Obecnie mieści się tutaj Muzeum Byłego Obozu Zagłady w Sobiborze.

KIJANY

Na cmentarzu w Kijanach znajduje się symboliczny pomnik jednego z przywódców antykomunistycznego podziemia na Lubelszczyźnie kpt. Zdzisława Brońskiego ps. „Uskok”. Operował małymi patrolami, dla wykonania większych akcji ogłaszał koncentrację kilku oddziałów, które później rozpraszają się w terenie. 21.05.1949 r. jedną z jego kryjówek – bunkier w stodole Lisowskich w Dąbrówce (obecnie Nowogród), otoczyła grupa operacyjna МО, УВР i КВВ. Próbowano ująć go żywego, jednak on wołał popełnić samobójstwo. Zginął od wybuchu granatu. Miejsce jego pochówku do dziś pozostaje nieznanne.

Pomnik bohaterów bitwy pod Wytocznem. Fot. S. Arciszewski

Muzeum Byłego Obozu Zagłady w Sobiborze

Oddział Państwowego Muzeum na Majdanku

Stacja Kolejowa Sobibór 1, 22-200 Włodawa

tel. (82) 571 98 67

www.sobibor-memorial.eu

Izba Tradycji 7 Pułku Ułanów Lubelskich

Zespół Szkół im. 7 Pułku Ułanów Lubelskich

ul. Chełmska 44, 21-070 Cyców

tel. (82) 567 75 90

www.zs-cycow.pl

Muzeum Byłego Obozu Zagłady w Sobiborze. Fot. Don Brando Sp. z o.o.

Jeziro Wytyckie.
Fot. Adam Panasiuk

AKTYWNY WYPOCZYNEK

Pojezierze to idealne miejsce do uprawiania aktywnego wypoczynku. Łagodne ukształtowanie powierzchni, liczne jeziora i rzeki sprawiają, że możesz powędkować, pojeździć na rowerze, kajaku lub konno, nawet jeśli nie jesteś w szczytowej kondycji fizycznej. Na Pojezierzu najważniejsza jest przyjemność czerpana z wypoczynku. Swobodna atmosfera zachęca do odkrywania wraz z bliskimi nowych pasji: nauki nurkowania i żeglarstwa, lotów na paralotni. Wypocznikowi na świeżym powietrzu sprzyja fakt, iż usłonecznienie rzeczywiste, czyli liczba godzin z odkrytą tarczą słoneczną, osiąga na tym terenie wartości najwyższe w Polsce. Liczne atrakcje zlokalizowane w bliskiej odległości od siebie zachęcają do odkrywczych spotkań z przyrodą, historią i kulturą Polesia. Wspólne wycieczki to nie tylko ciekawy sposób spędzenia wolnego czasu, ale również budowania bliskich relacji z rodziną, przyjaciółmi. Tutaj przyjeżdża się po to, by „pobyć” z ludźmi, którzy są dla nas ważni.

JEZIORA WRAŻEN

Osobliwością Pojezierza jest ponad 60 jezior, których wiek szacuje się na ok. 11 000 lat! Różnią się one pod względem kształtu, powierzchni, głębokości, a ich pochodzenie nie jest do końca wyjaśnione. Są one jedynym w Polsce zgrupowaniem jezior położonym poza zasięgiem ostatniego zlodowacenia, a powstanie części z nich przypisuje się zjawiskom krasowym. Największym jest jez. Uściwierz o powierzchni 284,2 ha, natomiast najgłębszym jest jez. Piaseczno (ok. 39 m). Są to zbiorniki bardzo malowniczo położone, stosunkowo niewielkie i czyste, dające wiele możliwości relaksu: plażowanie, pływanie, nauka żeglarstwa, nurkowania, wędkarstwo, a wieczorami podziwianie malowniczych zachodów słońca czy wspólne ognisko ze znajomymi. Nad jeziorami znajdują się hotele ze SPA, sezonowe ośrodki wypoczynkowe, pensjonaty, wypożyczalnie sprzętu wodnego i rowerów, a w okolicy przytulne gospodarstwa agroturystyczne.

Łowiska wędkarskie PZW:

JEZIORA:

Piaseczno, Dratów, Krzcień, Białka, Bikcze, Białe Uścimowskie, Maśluchowskie, Uściwierz, Miejskie w Ostrowie Lubelskim, Mytycze, Czarne Sosnowickie, Wytyczno, Sumin, Białe, Glinki, Dubeczyńskie, Rotcze, Płotycze, Święte, Lipieniec

RZEKI:

Wieprz, Bystrzyca, Bug, Włodawka, Tarasienka

Łowiska licencyjne i specjalne:

Ośrodek Sportów Wędkarskich Jezioro Rogóźno

Rogóźno, 21-075 Ludwin
tel. (81) 757 04 48, 602 576 402
www.j.rogozno.pzw.org.pl

Gospodarstwo Rolno-Rybackie

Jeziro Krasne
Krasne 186, 21-109 Uścimów
tel. 601 258 148, 505 123 210
www.jeziorokrasne.pl

Gospodarstwo Rybackie Jedlanka

Jedlanka Stara 21-109 Uścimów
tel. (81) 852-31-86, (81) 473 5351
www.jedlanka.pl

Gospodarstwo Rybackie „Polesie”

Jeziro Białe (Libiszowskie)
Sosnowica Dwór 1, 21-230 Sosnowica
tel. (81) 560 72 18
www.polesie-sosnowica.pl

DODO

Jezioro Skomelno (Skomielno)
ul. Smolna 1, Lublin
tel. (81) 44 10 120, 695 74 16 81

Przedsiębiorstwo Rolno-Rybackie

Stary Brus Sp. z o.o.

22-244 Stary Brus
tel. (81) 571 01 70

Ośrodek Wypoczynkowy Zagłębcze

Jezioro Zagłębcze
Lejno, 21-230 Sosnowica
tel. (81) 723 75 99, 885 119 981
www.zaglebcze.pl

Gospodarstwo Rolno Rybackie

Jezioro Łukcze
Rozpłucie 11/16, 21-075 Ludwin
tel. (81) 723 11 56, 504 650 832
www.jeziorolukcze.pl

Staw Głębok

Pieszowola (na terenie Poleskiego
Parku Narodowego)
tel. (81) 591 21 06
www.poleskipn.pl

Nurkowanie/Nauka żegarstwa/ Paintball/Atrakcje dla dzieci:

Octopus- Klub Nurkowy Stowarzyszenia Rafowego

Jezioro Piaseczno
tel. 501 061 899
www.octopus.vip-net.pl

Szkoła nurkowa „Dive Service”

Jezioro Piaseczno
tel. 665 717 048
www.diveservice.pl

Szkoła Nurkowania „Hydrozagadka”

Jezioro Białe
tel. 501 130 794
www.divemasterpro.pl

Stowarzyszenie Klub Żeglarski „WEGA”

Jezioro Białe
tel. 608 663 317, 501 687 465
www.wega.info.pl

Baza Dydaktyczna i Żeglarska „ANTARES”

Jezioro Piaseczno
tel. (81) 445 68 55, 604 877 015

Team Paintball

Jezioro Piaseczno
tel. 504 036 066

Ninja Paintball

Jezioro Piaseczno/ Jezioro Białe
tel. 501 695 789
www.paintballninja.pl

Park linowy

Jezioro Białe
tel. 602 664 598

Park linowy, obóz indiański

Ośrodek Wypoczynkowy Leśna Ryba
Stara Jedlanka 23, 21-109 Uścimów
tel. (81) 852 32 02, 533 130 328
www.lesnaryba.pl

Strzelnica golfowa

Dwór Nad Bugiem
Majdan Stuleński 9B,
22-230 Wola Uhruska
tel. 571 245 502
www.dwornadbugiem.pl

Wypożyczalnia rowerów

Poleski Park Narodowy
ul. Lubelska 3a, 22-234 Urszulin
tel. (82) 571 30 71
www.poleskipn.pl

Wypożyczalnia rowerów

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji
ul. Szkolna 4, 22-200 Włodawa
tel. (82) 572 25 84
www.mosir.wlodawa.eu

Wypożyczalnia rowerów

Baza rowerowa w Jaszczowie
Jaszczów 24, 21-020 Milejów
tel. 501 547 237, 518 857 667
www.nadwieprzem.org

JEZIORO BIAŁE (POW. 106 HA, GŁ. 33,6 M)

To najpopularniejsze na Pojezierzu jezioro znajduje się w miejscowości Okuninka k. Włodawy. Oferuje turystom podświetlone moło sięgające 50 m w głąb jeziora. Wzdłuż plaż ciągnie się ponad kilometrowa promenada. Dookoła usytuowanych jest ponad 30 ośrodków wypoczynkowych, hotele, restauracje, kawiarnie, dyskoteki, wypożyczalnie sprzętu wodnego, rowerków kartingowych, quadów, boiska do gier i zabaw, camping, pola namiotowe oraz zakłady gastronomiczne, a także park linowy i ścieżka rowerowa. Więcej informacji: www.okuninka.pl, www.wczasynadbiałym.pl

JEZIORO PIASECZNO (POW. 84,7 HA, GŁ. 38,8 M)

Otoczone lasem kameralne jezioro zapewnia wiele atrakcji dla wypoczywających. Turyści mają tu do dyspozycji ośrodek wypoczynkowy (www.resortpiaseczno.pl) plażę, moło, wypożyczalnię sprzętu wodnego, bazy nurkowe, a także bazę żeglarską z domkami campingowymi. W okolicy jeziora można zagrać w paintball, polatać na paralotni, pojeździć rowerem po ścieżce rowerowej.

JEZIORO ŁUKCZE (POW. 56,5 HA, GŁ. 8,9 M)

Przy piaszczystej plaży nad jeziorem znajdują się dwa ośrodki wypoczynkowe (www.lukcze.pl, www.rubikon.lublin.pl), oferujące miejsca noclegowe w domkach campingowych, boiska sportowe, bazę gastronomiczną oraz wypożyczalnię sprzętu wodnego.

JEZIORO KRASNE (POW. 75,9 HA, GŁ. 33 M)

Doskonałe zarówno do kąpieli, jak i do wędkowania. Nad jeziorem zlokalizowane są dwa ośrodki wypoczynkowe (www.krasne.com.pl, www.zajazd-rubin.pl) posiadające boiska, wypożyczalnię sprzętu rekreacyjno-sportowego, przystań żeglarską oraz punkty gastronomiczne.

JEZIORO ROGÓŻNO (POW. 57,1 HA, GŁ. 25,4 M)

Jezioro to łowisko specjalne Polskiego Związku Wędkarskiego, rzadkiego typu leszczowo-sielawowego. Nad jeziorem znajduje się baza wędkarska pzw z domkami campingowymi, barem, niewielką plażą, pomostem i placem zabaw dla dzieci. W zgodnej opinii wędkarzy stanowi jeden z najatrakcyjniejszych akwenów w tej części Polski.

JEZIORO ZAGŁĘBOCZE (POW. 59 HA, GŁ. 25 M)

Jezioro znajduje się w otulinie Poleskiego Parku Narodowego. Przy jeziorze zlokalizowany jest ośrodek wypoczynkowy (www.zaglebocze.pl) posiadający wypożyczalnię sprzętu rekreacyjnego. W otoczeniu obiektu znajdują się liczne punkty gastronomiczne, dyskoteki.

JEZIORO BIAŁSKIE (POW. 31,7 HA, GŁ. 18,2 M)

Niewielkie jezioro w Białce k. Parczewa, lubiane przez osoby szukające odpoczynku i rekreacji. Nad brzegiem jeziora znajduje się Hotel i Spa Polesie *** (www.hotelpolesie.pl) z kręgielnią oraz kilka ośrodków wypoczynkowych, wypożyczalnia sprzętu rekreacyjnego.

JEZIORO GUMIENEK (POW. 8,1 HA, GŁ. 7,8 M)

Kameralne jezioro w miejscowości Jedlanka Stara. Nad jeziorem ośrodek wypoczynkowy (www.lesnaryba.pl) z obozem indiańskim i parkiem linowym. W pobliżu stadnina koni oraz łowisko (www.jedlanka.pl)

JEZIORO ROTCZE (POW. 42,7 HA, GŁ. 4,3 M)

Znajduje się w kompleksie jezior uściwierskich (Obszar Natura 2000). Nad jeziorem znajduje się kąpielisko, niewielki ośrodek wypoczynkowy (www.grabniak.eu) z polem namiotowym i wypożyczalnią sprzętu wodnego oraz infrastruktura turystyczna: pomosty w tym jeden cumowniczy ze slipem do wodowania łodzi, zadaszania turystyczne, miejsce na ognisko, ławki, oświetlenie, parkingi, punkty gastronomiczne. Jezioro stanowi łowisko wędkarskie.

JEZIORO WYTYCKIE (POW. 487 HA, GŁ. 5,5 M)

Stanowi raj dla miłośników obserwacji ptactwa wodnego oraz wędkarzy. Nad jeziorem znajdują się : pomosty w tym jeden cumowniczy ze slipem do wodowania łodzi, zadaszanie turystyczne, wieża widokowa, miejsce na ognisko, parkingi. Na jeziorze wyznaczono szlak kajakowy „Jezioro Wytyckie”. Szlak rozpoczyna się w osadzie Kochanowskie, gdzie znajduje się przystań i pole namiotowe. Kajaki można wypożyczyć w Wytycznie (www.agroturystykaanna.com).

JEZIORO SUMIN (POW. 91,5 HA, GŁ. 6 M)

Łowisko wędkarskie. Nad jeziorem znajduje się małe kąpielisko oraz infrastruktura turystyczna: 2 pomosty w tym jeden cumowniczy ze slipem do wodowania łodzi, zadaszania turystyczne, wieża widokowa, miejsce na ognisko, ławki, oświetlenie, parkingi.

JEZIORO GLINKI (POW. 46,9 HA, GŁ. 8,8 M)

Niewielki akwen w pobliżu jeziora Białego, w większej części otoczony lasem. Atrakcyjne miejsce dla osób uwielbiających spokój i ciszę, z niewielką bazą agroturystyczną.

JEZIORO ŚWIĘTE (POW. 5,7 HA, GŁ. 9,6 M)

Niewielkie jezioro, w pobliżu jeziora Białego, atrakcyjne dla osób lubiących spokój i ciszę.

SPORTY POWIETRZNE

Kameralne jeziora położone wśród malowniczych lasów i pól Równiny Łęczyńsko-Włodawskiej z lotu ptaka to musi robić wrażenie. Właściciele awionetek, śmigłowców, motolotni i parolotni chętnie korzystają z trawiastego Łądowiska Nardybie. Można tu również umówić się na loty widokowe.

Gospodarstwo Aero-Turystyczne
Łądowisko Nadrybie Nadrybie Ukazowe 54,
21-013 Puchaczów
tel. (81) 757 91 41, 511 300 170

SPŁYWY KAJAKOWE

Kajakami można pływać po jeziorach Pojezierza, ale prawdziwe wyzwanie dla kajakarzy stanowią rzeki Wieprz, Bug oraz ich dopływy. Wyprawa Bugiem, który stanowi granicę Polski i u e z Ukrainą i Białorusią z pewnością dostarczy wielu niezapomnianych wrażeń. Dużą popularnością cieszą się również spływy tzw. łęczyńskim przełomem Wieprza, zaliczanym do najpiękniejszych krajobrazowo zakątków Lubelszczyzny. Szlak kajakowy Jezioro Wytyckie długości 7,5 km gwarantuje wycieczkę wśród flory i fauny Poleskiego Parku Krajobrazowego oraz widoków zapierających dech w piersiach.

SPŁYWY BUGIEM:

Kajaki – 4U
ul. Długa 42, 22-200 Włodawa
tel. 509 325 666, 505 514 813
www.splywybugiem.eu

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji
ul. Szkolna 4, 22-200 Włodawa
tel. (81) 572 25 84
www.mosir.wlodawa.eu

Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji
ul. Sportowa 1, 22-230 Wola Uhruska
tel. (81) 591 50 69

PTTK Oddział Włodawa
ul. Żołnierzy WiN 25, 22-200 Włodawa
tel. (81) 572 17 09

Aktywny Wypoczynek – Marek Pomietło
ul. Rynek 22 lok.1, 21-515 Sławatycze
tel. 606 972 793
www.kajaki.nadbugiem.pl

Mieczysław Omelczuk
Różanka 232, 22-211 Różanka
tel. 508 691 440
www.kajakiempobugu.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne Wojciech Łukaszuk
Kuzawka 84, 22-220 Hanna
tel. (83) 379 81 88, 511 103 896

Ambroży Łukaszewski
(spływ łodziami 10-osobowymi)
Kuzawka, 22-220 Hanna
tel. 697 091 472

SPŁYWY WIEPRZEM:

Stowarzyszenie Turystyki Aktywnej „Nad Wieprzem”
Jaszczów 24, 21-020 Milejów
tel. 501 547 237, 518 857 667
www.nadwieprzem.org

Sternik – Spływy kajakowe
Bystrzejowice Pierwsze 7, 21-050 Piaski
tel. 512 085 136, 503 808 220
www.kajakisternik.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne Ewa Guz
Łańcuchów 19 A, 21-020 Milejów
tel. (81) 723 31 30, 600 763 594
www.agroturystyka-ewaguz.nocowanie.pl

Wypożyczalnia kajaków ORYL
Szczekarków 38, 21-100 Lubartów
tel. 601 867 509
www.kajaki-lubartow.pl

Wypożyczalnia kajaków TOMI
Kolonja Wólka Rokicka 11,
21-100 Lubartów
tel. 697 446 554, 669 493 186
www.tomikajaki.vizz.pl

Active Water
ul. Bolesława Śmiałego 12/12,
20-611 Lublin
tel. 660 826 302, 602 520 166
www.kajaki.lublin.pl

JEZIORO WYTYCKIE:

Gościniec „Anna” – wypożyczalnia kajaków
Wytyczno 50 a, 22-234 Urszulin
tel. 695 930 343
www.agroturystykaanna.com

TURYSTYKA KONNA

Równinny teren Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego idealnie nadaje się do uprawiania turystyki konnej. Dla miłośników jeździectwa wytyczono liczący ok. 280 km Poleski Szlak Konny (pomarańczowy). Trasa biegnie od Poleskiego Parku Narodowego, przez parki krajobrazowe i rezerваты w okolicach Włodawy i Chełma. Okoliczne stadniny oferują naukę jazdy, przejażdżki rekreacyjne, rajdy terenowe i zajęcia hipoterapii.

Gospodarstwo Agroturystyczne „Cyganówka”

Wólka Cycowska 9, 21-070 Cyców
tel. 505 074 701

Ośrodek Jeździecki „Marysieńka”

Spiczyn 101 B, 21-077 Spiczyn
tel. 606 947 616, 606 852 308
www.osrodek-marysienka.pl

Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy „Cwał”

Okuninka 1/34, 21-200 Włodawa
tel. (81) 571 7015, 507 049 328
www.jk.okuninka.com

Stadnina Koni „POKER”

ul. Chełmska 94, 22-200 Włodawa
tel. 606 361 990

Ośrodek Jeździecko-Hodowlany „Żurawiejka”

Bukowa Mała 45, 22-107 Sawin
tel. 889 609 260, 889 898 848
www.zurawiejka-huculy.gogler.pl

Stadnina koni „Hacjenda”

Krasne 28a, 21-109 Uścimów
tel. 603 854 305
www.stadnina-hacjenda.pl

Ranczo „Homola”

Kaplonosy 109, 22-205 Wiryki
tel. 695 866 466
www.konie.kaplonosy.pl

Stajnia Rajdowa „Geronimo”

Majdan Stuleński 27, 22-230 Wola Uhruska
tel. 661 602 157
www.stajnia-geronimo.pl

Ośrodek Jeździecki „Bachus”

Bachus 31, 22-107 Sawin
tel. 784 541 394
www.sjbachus.eu.interiowo.pl

Przejażdżka konna w „Cyganówce”.
Fot. A. Neczaj-Raczyńska,
www.raczynscy fotografie.pl

NORDIC WALKING

Miłośników pieszych spacerów z kijkami szczególnie zapraszamy do gminy Urszulin (www.ug.urszulin.eu), która proponuje 4 trasy nordic walking. Umożliwiają one bliski kontakt z przyrodą Poleskiego Parku Narodowego, a także poznanie ciekawej historii okolic Urszulina: „Szlak Wytycki” (14 km), „Szlak pamięci” (6,9 km), „Szlak jezior” (12,5 km), „Szlak Wereszczyński” (7,2–11,4 km).

TURYSTYKA ROWEROWA

Łagodne ukształtowanie Równiny Łęczyńsko-Włodawskiej oraz bliskie odległości pomiędzy atrakcjami turystycznymi sprzyjają odkrywaniu czaru Polesia na dwóch kółkach. Rower można wypożyczyć we Włodawie, Urszulinie i Jaszczowie. Wzdłuż Bugu przebiega fragment Wschodniego Szlaku Rowerowego – Green Velo. Tras jest wiele, a główne szlaki przez Pojezierze to:

NADBUŻAŃSKI SZLAK ROWEROWY (CZERWONY, 260 KM)

Janów Podlaski – Terespol – Lebiedziew – Kostomłoty – Koderń – Jabłeczna – Sławatycze – Hanna – Dołhobrody – Różanka – Włodawa – Okuninka – Sobibór Stacja – Wola Uhruska – Dorohusk – Dubienka – Gródek – Hrubieszów
Szlak wielokulturowy wiodący wzdłuż granicznego Bugu.

SZLAK LUBLIN – WOLA UHRUSKA (CZERWONY, 114 KM)

Lublin (rondo Berbeckiego) – Jakubowice Murowane – Pliszczyn – Bystrzyca – Zawieprzyce – Łęczna – Puchaczów – Nadrybie – Kaniwola – Grabów – Stare Załucze – Urszulin – Zastawie – Wereszczyn – Wojciechów – Ujazdów – Hańsk – Macoszyn Duży – Kosyr – Stulno – Wola Uhruska (kąpielisko). Szlak umożliwia poznanie Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego – pięknej krainy jezior, bagien i torfowisk, z ogromnym bogactwem flory i fauny.

SZLAK WŁODAWA – WOLA UHRUSKA (CZERWONY, 37 KM)

Włodawa – Okuninka – Wola Uhruska
Włodawa ul. Kraszewskiego, most na rzece Włodawka, Okuninka, Jez. Białe, Żłobek Mały, Jez. Wspólne (Rezerwat „Żółwiowe Błota” – wieża widokowa, zadaszenie turystyczne), Sobibór – Rezerwat „Jezioro Brudzieniec”, Rezerwat „Trzy Jeziora”, Stulno, Majdan Stulenski (park podworski), Rezerwat „Małoziemce”, Wola Uhruska (wzniesienie „Pomnik”), Wola Uhruska GOKSIR (zadaszenie).

SZLAK „STYKIEM GRANIC” POLSKA-BIAŁORUŚ-UKRAINA (CZERWONY, 26,2 KM)

Okuninka – Sobiborski Park Krajobrazowy – dolina rzeki Bug – Orchówek – Włodawa – Szuminka – Suszno – Różanka – Stawki

Na trasie: rezerwat przyrody „Jezioro Orchowe”, dolina Bugu z licznymi starorzeczami, sanktuarium w Orchówku, pozostałości parku i pałacu w Różance.

Trasy rowerowe lokalne – gmina Urszulin

SZLAK WOJENNY (23,7 KM)

Urszulin – Michałów – Wytyczno – Wólka Wytycka – Urszulin.
Szlak o tematyce wojennej. Idealny dla pasjonatów historii XX w.

SZLAK GRODZISK (22 KM)

Urszulin – Andrzejów – Wereszczyn – Wielkopole – Zastawie – Andrzejów
Na szlaku spotykamy pozostałości po średniowiecznym grodzie obronnym, drewniany kościół, zabytkowe kapliczki, cmentarze i pomniki świadczące o wielokulturowości regionu.

SZLAK JEZIOR (23,83 KM)

Urszulin – Sumin – Dębowiec – Grabniak – Stare Załucze – Zawadówka – Wola Wereszczyńska – Babsk – Urszulin.
Prezentuje poleskie jeziora rekreacyjne i zbiorniki leżące na terenie rezerwatów przyrody.

Na szlaku rowerowym Lublin – Wola Uhruska: Zawieprzyce.
Fot. M. Kolarz-Woźniak

SZLAK ŚLADAMI WSCHODNIOŚLAWIAŃSKIEJ TRADYCJI CERKIEWNEJ (ZÓŁTY, 53 KM)

Puchaczów – Kaniwola – Lejno – Zienki – Górki – Sosnowica – Turno – Hola – Horostyta.

Szlak rowerowy połączył miejscowości, w których znajdują się zabytkowe cerkwie: Dratów, Sosnowicę, Holę i Horostytę, kilka cmentarzy prawosławnych, kościół i oficynę związaną z postacią Tadeusza Kościuszki w Sosnowicy oraz skansen w Holi.

SZLAK DZIKIEJ PRZYRODY (CZERWONY, 42 KM)

Parczew – Laski – Pohulanka – Białka – Libiszów – Sosnowica. Szlak na terenie Lasów Parczewskich, na trasie 2 rezerwatów wodno-torfowiskowe („Jezioro Obradowskie”, „Torfowisko przy Jez. Czarnym”), 2 rezerwatów leśne („Królowa Droga”, „Lasy Parczewskie”), ścieżka przyrodnicza „Borek” w Sosnowicy.

SZLAKI PIESZE

Wytrwałym turystom, poszukującym ciszy, spokoju oraz bliskiego kontaktu z naturą polecamy wiele pieszych szlaków turystycznych. Główne szlaki:

SZLAK NADBUŻAŃSKI (CZERWONY, 372 KM):

Kózki – Serpelice – Janów Podlaski – rezerwat „Łęg Dębowy” – Pratulín – rezerwat Szwajcaria Podlaska – Terespol – Lebedziew – Kostomłoty – Koderń – Jabłeczna – Sławatycze – Hanna – Dołhobrody – Różanka – Włodawa – Orchówek – Sobibór – Zbereże – Sulno – Bytyń – Wola Uhruska – Uhrusk – Hnieszów – Dorohusk – Horodło – Hrubieszów – Kryłów – Dołhobyczów.

POLESKI SZLAK PARTYZANCKI (CZERWONY, 105 KM)

Parczew – Laski – rez. „Jez. Obradowskie” – Makoszka – rez. „Królowa Droga” – rez. „Lasy Parczewskie” – Ostrów Lubelski – Jedlanka – Stary Uścimów – Krasne – Rogóźno – rez. „Jez. Brzeziczno” – Piaseczno – Kaniwola – jez. Uściwierz – Stare Załucze – Zawadówka – Jamniki – Kol. Wola Wereszczyńska – Babsk – Urszulin.

SZLAK CENTRALNY POJEJERZA (NIEBIESKI, 126 KM)

Urszulin – Andrzejów – Wereszczyn – Świerszczów – rez. „Jez. Świerszczów” – Kopina – Załucze Stare – jez. Zagłębocze – Orzechów Stary – jez. Białka – Libiszów – Sosnowica – Pieszowola – Wytyczno – Hańsk – Luta – Okuninka (Jez. Białe, jez. Glinki) – Orchówek – Włodawa.

SZLAK KRAWĘDZIOWY PPN I POMNIKÓW PRZYRODY (ZÓŁTY, 93 KM)

Hola (cerkiew) – Wołoskowola – Nowiny – „Durne Bagno” – Wólka Wytycka – Stare Załucze – Urszulin – Wereszczyn – Bagno Bubnów – Serniawy – rez. „Bachus” – Sawin – Hnieszów.

SZLAK URSZULIN – WOJSŁAWICE (ZIELONY, 103 KM)

Urszulin – Świerszczów – rez. „Jez. Świerszczów” – Cśców – Kulik – Olchowiec – rez. „Stawska Góra” – Horodyszcze – Chełm – Uher – Sielec – Kumów Plebański – Wojsławice.

SZLAK „LASÓW WŁODAWSKICH” (ZIELONY, 44 KM)

Włodawa – Adampol – Wyrki – Suchawa – Adamki – Włodawa

SZLAK „SIEDMIU JEZIOR WŁODAWSKICH” (ZÓŁTY, 21 KM)

Orchówek PKP – jez. Orchowe – jez. Białe – jez. Czarne – jez. Rogóźno – jez. Lipieniec – jez. Święte – jez. Glinki – Orchówek PKP

SZLAK „PĘTLA SOBIBORSKA” (ZIELONY, 11 KM)

Sobibór PKP – rez. „Żółwiowe Błota” – Sobibór PKP

SZLAK „LASÓW SOBIBORSKICH” (CZARNY, 10 KM)

Sobibór PKP – rez. „Żółwiowe Błota” – Żłobek Drugi – jez. Orchowe – Tarasiuki – jez. Białe – Okuninka

SZLAK „TRZECH JEZIOR” (NIEBIESKI, 22 KM)

Sobibór PKP – rez. „Trzy jeziora” – Stulno – rez. „Małoziemce” – Majdan Stuleriski – Nadbużanka – Wola Uhruska – Uhrusk PKP

SZLAK „BAGNO BUBNÓW” (CZERWONY, 13 KM)

Zastawie – Pikulawka – Kulczyn – Wojciechów – Bartoszycha – Serniawy

SZLAK „NAŁĘCZ” (CZARNY, 13 KM)

Sosnowica – staw Hetman – staw Anielski – Górki – Zienki – Jamniki

SZLAKI SAMOCHODOWE

Wycieczki samochodowe umożliwiają poznanie najważniejszych atrakcji regionu w krótkim czasie. Każdy z was może stworzyć swój własny szlak, kierując się swoimi zainteresowaniami oraz długością pobytu. Warto zwrócić uwagę na wojewódzki Szlak Renesansu Lubelskiego (www.renesanslubelski.pl), na którym znajduje się Łęczna, Szlak Jana III Sobieskiego (www.szlaksobieskiego.info), którego atrakcjami są m.in. Zawiepryce i Kijany oraz Szlak Magia Miejsc, który przenosi nas w romantyczną podróż śladami wielkich postaci, historycznych wydarzeń oraz różnorodnej architektury Polesia. Z racji swojego centralnego położenia Pojezierze stanowi też doskonałą bazę wypadową do szerszego poznania walorów turystycznych całej Lubelszczyzny. W promieniu do 100 km możecie zwiedzić: pełną atrakcji stolicę województwa – Lublin, jeden z 7 cudów Polski – pałac Zamoyskich w Kozłowie, miasto króla kredowych podziemi Ducha Bielucha – Chełm, a nawet Krainę Lessowych Wąwozów: Puławy-Nałęczów-Kazimierz, czy bramę na piękne Roztocze – miasto UNESCO Zamość. Można też wybrać się na wycieczkę z północy na południe województwa nadbużańskim szlakiem kulturowym z Janowa Podlaskiego koło Białej Podlaskiej do Hrubieszowa, którego centralnym punktem jest miasto trzech kultur – Włodawa. Na trasie możemy zwiedzić m.in. sanktuarium Unitów Podlaskich w Pratuliniu, sanktuarium maryjne w Kodniu, prawosławny monastyr w Jabłecznej, jedyną w Polsce cerkiew prawosławną z 13 kopułami w Hrubieszowie. Ale to nie koniec atrakcji! Dla turystów indywidualnych z Lublina organizowane są wycieczki do Lwowa (www.quand.com.pl). Najbliższe przejścia graniczne, które umożliwiają zwiedzanie białoruskiej i ukraińskiej części Transgranicznego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie” to Sławatycze (Białoruś) i Dorohusk (Ukraina).

Festiwal Trzech Kultur we
Włodawie.
Fot. K. Kiljan,
www.kuzniadzjec.pl

WYDARZENIA KULTURALNE

Kameralne Pojezierze to również niezapomniane wydarzenia kulturalne. Wiosna to przede wszystkim wspaniała majówka na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim. Latem przychodzi czas na wakacyjne imprezy nad jeziorami, kameralne koncerty w kościołach, cerkwiach, synagogach, barwne występy folklorystyczne. Są one okazją do dobrej zabawy, ale też poznania historii, tradycji i kultury Polesia. Podczas wielu z nich można również spróbować regionalnych przysmaków. Aż do późnej jesieni nie brakuje też imprez rekreacyjnych na łonie przyrody, podczas których można skorzystać z oferty zorganizowanych spływów kajakowych, rajdów pieszych i rowerowych, czy wykazać się w zawodach sportowych. Zimą w przytulnym hotelu lub gospodarstwie agroturystycznym spędzisz święta, sylwestra lub ferie. Wybór należy do was! Koniecznie sprawdź, co dzieje się na Pojezierzu w czasie twojego pobytu. A oto najważniejsze imprezy, które na stałe wpisały się w kalendarz kulturalny w naszym regionie.

luty/marzec

TŁUSTY CZWARTEK W LUDWINIE

Impreza promująca regionalne przysmaki Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego, której towarzyszą konkursy kulinarne oraz występy folklorystyczne i rozrywkowe.
www.ludwin.powiatleczynski.pl

maj

KAMERALNA MAJÓWKA NA POJEZIERZU

Majowy weekend na Pojezierzu to cały pakiet spotkań z przyrodą, kulturą i historią regionu. Najważniejsze imprezy to Historyczna Majówka w Zawieprzycach, Piknik Rodzinny w Słowińskim Grodzie, Majówka na Polesiu, Dzień Hutnika w Dubecznie, spływy kajakowe, dni otwarte Poleskiego Parku Narodowego i skansenu w Holi.
www.turystyka-pojezierze.pl

czerwiec

BIEGI EKOLOGICZNE

Impreza mająca na celu popularyzację biegów jako formy czynnego wypoczynku oraz promocję walorów przyrodniczych i turystycznych gminy Urszulin, a także popularyzację Światowego Dnia Ochrony Środowiska i działalności Poleskiego Parku Narodowego.

MARATON ROWEROWY „POLESIE NA DWÓCH KÓŁKACH”

Impreza promująca turystykę rowerową, w której biorą udział zarówno amatorzy jak i profesjonalści – trasa od 6 do 68 km. W imprezie każdorazowo bierze udział min. 350 zawodników. Impreza oprócz zdrowego trybu życia ma na celu promocję walorów gminy Urszulin i Polesia Zachodniego.
www.ug.urszulin.eu

lipiec

DNI KROKODYLA

W Okunince nad jeziorem Białym bawić się można na święcie krokodyla. Oprócz koncertów organizowane są pikniki edukacyjne, akcje ekologiczne oraz różnego rodzaju konkursy dla publiczności.
www.kresypiekneznatury.pl

POLESKIE LATO Z FOLKLOREM WE WŁODAWIE

Międzynarodowe święto folkloru – barwny przegląd muzycznych i tanecznych kapel ludowych z całego świata. Rozpoczyna się uroczystą paradą wszystkich uczestników festiwalu ulicami miasta.
www.wdk.wlodawa.pl

JARMARK HOLEŃSKI

Jarmark związany jest z odpustem ku czci św. Antoniego w tutejszej cerkwi. Po liturgii, na terenie pobliskiego skansenu swoje wyroby prezentuje kilkudziesięciu rzemieślników i twórców ludowych, a także odbywają się występy folklorystyczne zespołów z Polski i z Ukrainy. Towarzystwo Miłośników Skansenu Kultury Materialnej Chełmszczyzny i Podlasia w Holi, tel. (82) 560 76 35

FESTIWAL KAPEL ULICZNYCH I PODWÓRKOWYCH W ŁĘCZNEJ

Kto lubi miejski folklor w dobrym stylu musi ostatni weekend lipca zarezerwować na Festiwal Kapel w Łęcznej. Podczas dwóch dni festiwalu występują najlepsze kapele uliczne i podwórkowe z całej Polski.

www.ck.leczna.pl

DZIEŃ PSZCZELARZA W HAŃSKU

Festyn poświęcony pamięci ks. Jana Dolinowskiego, duszpasterza parafii unickich w Cycowie i Hańsku, pszczelarza, twórcy i konstruktora pierwszego polskiego ula ramowego. Podczas imprezy odbywają się konferencje naukowe dla pszczelarzy, koncerty zespołów i kapel ludowych, targi sztuki ludowej, miodu i artykułów pszczelarskich, pokazy, degustacje i wystawy.

www.gokhansk.pl

EKO-FEST W URSZULINIE

Eko-Fest – Dni Kultury Ekologicznej w Urszulinie to dwudniowa impreza, która co roku przyciąga wielu turystów. Imprezie towarzyszą wystawy rękodzieła, stoiska z potrawami regionalnymi, konkursy i zabawy.

www.ug.urszulin.eu

sierpień

EUROPEJSKIE DNI DOBROSĄSIEDZTWA

Co roku w sierpniu na Bugu powstaje most pontonowy z polsko-ukraińskim przejściem granicznym Zbereże-Adamczuki, dzięki któremu przez kilka dni można łatwo zwiedzić tereny pogranicza. Podczas imprezy odbywają się liczne pikniki, koncerty, zawody sportowe, spływy kajakowe, konferencje.

www.wolauhruska.pl

DOŻYŃKI

Święto Plonów organizowane jest prawie w każdej gminie, a najpiękniejsze wierce prezentowane są później na dożynkach powiatowych i wojewódzkich. Do stałych elementów uroczystości należą: barwny korowód, msza dziękczynna z dzieleniem chlebem, prezentacja zespołów ludowych, konkurs wierców dożynkowych i potraw regionalnych. Jest to również doskonała okazja do zaprezentowania lokalnej twórczości ludowej i rzemiosła.

www.powiatleczynski.pl

www.powiat.wlodawa.pl

KULTURALNE UPRAWY TARASOWE

Klimatyczne koncerty muzyczno-słowne na tarasie Siedliska Sobibór, w wykonaniu przyjaciół właścicieli gospodarstwa agroturystycznego – znanych i cenionych artystów scen polskich.

www.siedliskosobibor.pl

WYRYKOWSKI JARMARK LEŚNY

Impreza regionalna, cykliczna promująca leśne walory gminy Wiryki – święto ludzi związanych z lasem. Atrakcjami imprezy są m.in. prezentacje trofeów myśliwskich, pokazy sokolnicze.

www.wiryki.eu

wrzesień

FESTIWAL TRZECH KULTUR

Podczas festiwalu przez trzy dni odbywają się kameralne koncerty, wernisaże, projekcje filmowe, spektakle teatralne, warsztaty plastyczne prezentujące wielokulturowość regionu. Biorą w nich udział najlepsi artyści z całej Polski. Pierwszy dzień poświęcony jest tradycji kultury żydowskiej, drugi – prawosławnej, zaś trzeci – katolickiej.

www.muzeumwlodawa.pl

„Eko-Fest” w Urszulinie.
Fot. A. Purc

Historyczna Majówka w Zawieprzycach. Fot. Ł. Pawlak

Regionalne przysmaki.
Fot. R. Kloc

SMAKI REGIONU

Tradycyjne poleskie potrawy zaskakujące prostotą wykonania, łączyły w sobie wpływy kuchni polskiej, ukraińskiej i białoruskiej. Najpopularniejsze to bomby różanieckie (pyzy z ziemniaczano-serowo-cebulowym nadzieniem), jagielnik (potrawa z boczku, kaszy i fasoli), polesiaki (pierogi z boczkiem i ziemniakami), prażucha (ziemniaczano-mączne kluski smażone na smalcu bądź maśle z cebulą). Wiele z nich możemy spróbować podczas lokalnych festynów czy kiermaszy, gdzie z dumą prezentują je nasze gospodynie. W restauracjach i gospodarstwach agroturystycznych warto poszukać potraw opartych na rybach z poleskich rzek, jezior i stawów, aromatycznych grzybach i owocach leśnych oraz produktów rolnych z licznych gospodarstw ekologicznych. Gmina Ludwin słynie z dobrych masarzy, którzy wyrabiają smakowite wędliny sprzedawane w przydomowych sklepikach w Dratowie, Dąbrowie i Krasnem. W sklepach można kupić tradycyjny makaron i chleb z Ludwina, soki i przetwory owocowo-warzywne z Milejowa, sok z brzozy firmy Herbar.

Produkty tradycyjne z Pojezierza

Potrawy wpisane na ogólnopolską listę produktów tradycyjnych, których tradycja wytwarzania wynosi co najmniej 25 lat, a metody produkcji gwarantują wyjątkowe cechy i właściwości otrzymanego wyrobu:

- chleb ludwiński pszenny i żytni*
- chleb wiejski – dębowiecki
- makaron jajeczny* POL-MAK z Ludwina
- ludwińskie prosię faszerowane kaszą gryczaną
- kulebiak generałowej Kickiej z Jaszczowa z farszem mięsno-warzywnym
- miodownik z Jaszczowa
- karasie z Polesia faszerowane cebulą i grzybami.

Smaki Lubelszczyzny

Wizyta na Pojezierzu to również okazja do poznania smaków Lubelszczyzny. W piekarni warto kupić lubelski hit – cebularz, w restauracji zjeść tradycyjne lubelskie pierogi lub forszmak, a w sklepie sięgnąć po produkty znanych i cenionych lubelskich marek:

- cebularz lubelski – cienkie, drożdżowe placki pokryte delikatnym cebulowym nadzieniem, posypanym makiem
- forszmak – zupa gulaszowa
- lubelskie pierogi z kaszą gryczaną i białym serem
- gryczaki – ciasto z nadzieniem z kaszy gryczanej
- przetwory mleczne OSM Krasnystaw oraz Spółdzielni Mleczarskiej „Bieluch” z Chelma, „Spomlek” z Radzyna
- cukierki Firmy Cukierniczej „Solidarność” oraz Fabryki Cukierków „Pszczółka”
- makarony Lubella
- woda mineralna Nałęczowianka i Cisowianka
- miody Spółdzielni Pszczelarskiej „Apis” w Lublinie
- herbaty i syropy owocowe firmy Herbapol-Lublin S.A.
- produkty Browarów Lubelskich „Perła” S.A., „Zwierzyniec”.

* produkt powszechnie dostępny w sklepach

Polesiaki – pierogi z boczkiem i ziemniakami. Fot. Ł. Pawlak

Restauracja Country

Łuszczów-Kolonia 79, 21-010 Łęczna
www.country-restauracja.pl

Secession Hotel

ul. Stefanii Pawlak 36, 21-010 Łęczna
www.secessionhotel.pl

Zajazd Drob

ul. Lubelska 4A, 22-234 Urszulin
www.zajazddrob.pl

Piekarnia Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Ludwinie

Ludwin 50, 21-075 Ludwin

Wytwórnia Makaronu Domowego

POL-MAK S.A.

Ludwin Kolonia 58, 21-075 Ludwin
www.pol-mak.pl

Poleski sandacz z warzywami.
Fot. arch. Restauracja Country

Warto spróbować

Potrawy charakterystyczne dla Polesia i Lubelszczyzny można spróbować w wielu restauracjach na Pojezierzu.

Przykładowe menu w wybranych restauracjach:

- sandacz gotowany na warzywach, sandacz z sosem z borowików, placki ziemniaczane z sosem z kurek, śledź na placku ziemniaczanym, krem z borowików, forszmak, pierogi – Restauracja Country w Kolonii Łuszczów
- schabowy po lubelsku, sandacz, forszmak – Restauracja Hotelu Secession w Łęcznej
- gulasz z jelenia, sandacz, schab w sosie kurkowym, pierogi polesiaki i inne, forszmak – Zajazd Drob w Urszulinie.

Degustacja potraw regionalnych. Fot. E. Księżopolska-Prostka

Na Rynku II w Łęcznej.
Fot. E. Misiewicz

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Wybierając się na Pojezierze możesz skorzystać z połączeń samochodowych, kolejowych, a nawet lotniczych. W Lublinie znajduje się duży dworzec autobusowy oraz kolejowy, do których przyjeżdżają busey, autobusy i pociągi z całej Polski i z zagranicy. W Lublinie należy przesiąść się do busa lub autobusu, by bez trudu dojechać do Łęcznej lub Włodawy. Od niedawna Lubelszczyzna ma swoje lotnisko – Port Lotniczy Lublin, który mieści się w Świdniku.

Wiele atrakcji turystycznych na Pojezierzu jest czynnych tylko sezonowo lub po wcześniejszym zgłoszeniu telefonicznym. Wybierając się na wycieczkę koniecznie sprawdź dni i godziny otwarcia obiektów na trasie

Jak dotrzeć na Pojezierze?

GŁÓWNY DWORZEC AUTOBUSOWY:

Lublin

DWORCE AUTOBUSOWE NA POJEZIERZU:

Łęczna, Włodawa

NAJBLIŻSZE DWORCE KOLEJOWE:

Lublin, Świdnik, Jaszczów, Orchówek, Chełm

LOTNISKA:

Port Lotniczy Lublin w Świdniku

PRZEJŚCIA GRANICZNE:

Sławatycze (Białoruś), Dorohusk (Ukraina)

Informacja turystyczna

ŁĘCZNA

Lokalne Centrum Informacji Turystycznej**
Starostwo Powiatowe w Łęcznej
Al. Jana Pawła II 95a, 21-010 Łęczna.
tel. (81) 752 64 78, (81) 752 64 21
www.turystyka-pojezierze.pl

WŁODAWA

Centrum Promocji i Rozwoju Polesia Zachodniego**
ul. Kościelna 7, 22-200 Włodawa
tel. (81) 752 10 90
www.informacja.wlodawa.pl

Punkt Informacji Turystycznej **

Rynek 4, 22-200 Włodawa.
tel. (81) 572 20 69
www.napolesie.pl

Punkt Informacji Turystycznej

ul. Partyzantów 25, 22-200 Włodawa
tel. 668 180 746

URSZULIN

Poleski Park Narodowy
ul. Lubelska 3a, 22-234 Urszulim
tel. (81) 571 30 71
www.poleskipn.pl

SOSNOWICA

Centrum Turystyczne w Sosnowicy
Urząd Gminy Sosnowica
ul. Spokojna 10, 21-230 Sosnowica
tel. (82) 591 21 52, (81) 591 21 45
www.sosnowica-turystyka.pl

MIASTO	ŁĘCZNA		WŁODAWA	
	ODLEGŁOŚĆ	ORIENTACYJNY CZAS PRZEJAZDU	ODLEGŁOŚĆ	ORIENTACYJNY CZAS PRZEJAZDU
Białystok	250 km	2,5 h	219 km	3,5 h
Cdańsk	532 km	7 h	534 km	7 h
Katowice	374 km	5 h	435 km	6 h
Kielce	200 km	3 h	261 km	3,5 h
Kraków	351 km	4,5 h	360 km	5,5 h
Łódź	278 km	4,5 h	340 km	5 h
Poznań	500 km	5,5 h	540 km	6,5 h
Rzeszów	198 km	3 h	245 km	3,5 h
Szczecin	761 km	7,5 h	800 km	8,5 h
Toruń	451 km	5 h	490 km	6 h
Warszawa	194 km	3 h	225 km	3,5 h
Wrocław	474 km	6 h	540 km	6,5 h

Polecane serwisy turystyczne

Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie	www.turystyka-pojezierze.pl www.informacja.wlodawa.pl
Jezioro Białe	www.okuninka.pl www.wczasynadbialym.pl www.kresypiekneznatury.pl
Poleski Park Narodowy	www.poleskipn.pl www.ug.urszulin.eu
Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	www.zlpk.pl
Stowarzyszenie Agroturystyczne Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego „Polesia Czar”	www.agropolesie.pl
Nadbużańskie Stowarzyszenie Agroturystyczne	www.wolauhruska.pl
Lokalne Grupy Działania	www.lgdpolesie.pl www.dolina-bugu.pl
Lublin	www.lublintravel.pl www.lublin.eu
Lubelszczyzna	www.lubelskietravel.pl www.lubelskie.pl

WYDAWCA

Starostwo Powiatowe w Łęcznej
Al. Jana Pawła II 95 A, 21-010 Łęczna
tel. (81) 752 64 01, fax (81) 752 64 64
ISBN 978-83-62203-48-2

NAKŁAD 10.000 egz.

ROK WYDANIA 2015

OPRACOWANIE Powiat Łęczyński, Powiat Włodawski,
Gmina Urszulin, Poleski Park Narodowy

PROJEKT GRAFICZNY, SKŁAD Studio Format | studioformat.pl

DRUK Drukarnia Standruk, 20-150 Lublin, ul. Rapackiego 25

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY